

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscriptele nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Bugetul

Acum se debate în casa țării bugetul Statului pe anul 1911. Cheltuielile țării trec acum peste un miliard și jumătate. Sumă enormă. Și dacă ne gândim la sărăcia generală a masselor mari de cetățeni, atunci ni-se va înfățișa bugetul acesta în absolută contrazicere cu starea materială a acelora, cari au să contribuie din câștigul lor pentru acoperirea acestor enorme cheltuieli.

Partea cea mai mare a venitului Statului se ia din dările indirecte. Din dările de consum, din competențele erariale, din monopolii. Și este neproporționată măsura, în care contribuiesc cetățenii țării la aceste venituri. Toate dările indirecte le plătesc în partea neasămănat de mare săracii, muncitorii, clasele de mijloc. Cei bogăți și în-deosebi latifundiarilor, proprietarii moșiilor mari abia supoartă o parte disparent de mică din aceste dări.

Este deci mai presus de orice îndoială, că povara greutăților Statului o poartă sărăcimea, iar drepturile politice sunt aproape exclusiv în posesiunea celor tari și mari. Nedreptatea aceasta numai prin introducerea progresivității la toate dările directe s'ar putea evita. Dar despre reforma aceasta a sistemului de impozite puternicii zilei nici nu se gândesc. Dimpotrivă clasele dominante nizuiesc a majora păreri publice, cari apasă clasele desmoștenite și își dau toată silința de a ușora și mai mult condițiile de bună stare materială a marilor proprietari și a capitalismului de orice categorie.

E, de altfel, foarte naturală această stare de lucruri. Puterea politică fiind în mâna claselor dominante, e lucru prea firesc, că aceste clase nu-și vor impune sieși greutăți, ci sub cuvintele false ale unei ideologii create prin Situațiunea de veacuri a structurii statului modern se îngrădesc în cetățile lor economice și nu vor să știe de o lărgire a drepturilor politice, căci prea bine știu, că această lărgire de drepturi este totodată prăbușirea privilegiilor lor economice.

Baza societății, care hotărăște dezvoltarea ei și caracterul acestei dezvoltări, e organizația și structura ei economică. Această organizație hotărăște și relațiile politice și pe cele de drept. Fondul economic hotărăște formele politice.

În fața acestui adevăr scos din istoria dezvoltării sociale a omeniei întregi trebuie să abandonăm nădejdea, că clasele dominante de drept din a lor inițiativă vor schimba fondul economic al relațiilor sociale din Statul nostru și trebuie să așteptăm timpul, când evoluția firească a raporturilor economice va da în mâinile claselor, azi economiceste exploatate, acea putere economică, care prin greutatea sa specifică va schimba treptat și relațiile de drept. Când clasa despoiată de drepturi politice prin urmările inevitabile ale capitalismului și prin organizația conștientă a puterilor sale proprii va ajunge factor politic, atunci numai se va putea realiza o împărțire mai justă a greutăților, cu cari sunt împovărați cetățenii Statului pentru susținerea lui.

Dacă însă raporturile acestea referitoare la impozitele publice sunt absolut

nedrepte din punctul de vedere al societății omenesti în genere și dacă astfel sub acest raport nedreptatea o suferă deopotrivă partea mai mare a cetățenilor fără deosebire de nationalitate, este nu mai puțin adevărat, că sub raportul acelor îmbunătățiri, din cari în interesul său propriu Statul din bugetul său face părtași pe cetățenii săi în diferite relații, popoarele nemaghiare ale Statului, mai ales sub acest raport, sunt absolut nedreptățite.

Ar fi curată banalitate să discutăm teoria, că Statul la împărțirea favorurilor sale față de cetățeni trebuie să respecte dreptatea și egalitatea. Tot așa de banal ar fi însă, dacă am încerca să *dovedim*, că această dreptate și egalitate în Statul nostru nu există. Adevărurile acestea sunt atât de cunoscute, încât ar fi risipă de muncă și de hârtie, dacă am mai insista asupra lor. Doar chiar factorii conducători ai Statului recunosc pe față, că în Ungaria poporul domnitor este poporul maghiar și că toate bunătățile, cari se pot revărsa din bugetul Statului asupra cetățenilor, trebuie să se reverse numai și exclusiv asupra poporului maghiar.

Ajutoarele date agriculturii, întocmai cum mijloacele de sprijinire a industriei au în vedere numai rassa maghiară. Slujbele de stat, cele dela comitat, toate posturile mai bine dotate la Căile Ferate de Stat, cu un cuvânt toate beneficiile publice realizate în forma de salarii și remunerațiuni sunt rezervate aproape exclusiv pentru fii rasei maghiare, iară aceia dintre cetățenii nemaghiari, pe cari soarta lor vitregă îi silește să aspire la astfel de beneficii, sunt siliți să-și deie în schimb,

Caietul de dictando

Schiță de Edmond Haraucourt

Trad. de H. P. P.

Pe copertă: „Caiet de dictando“ — Albert Pellerin.

23 Aprilie: „Leonida“.

„Regele Xerxes I avea o fire mândră și sumeață“, și așa mai departe, — 30 de rânduri.
 O pagină albă.

*

Duminecă, în 25 Aprilie. — Dragă bunicule! Iți scriu în caietul meu de dictando, care e nou de tot și mi-e năcaz, că trebuie să îl stric, fiindcă o să rup foile din el și apoi e stricat. Da, trebuie să ți-o povestesc. Am o frică așa de mare și loniță are frică și mai mare. Și lui loniță i-a venit gându asta. Mi-a zis: „Scrie bunicului în caietu-tău de dictando și o să i-o trimitem noi apoi cu Ana, dacă se duce 'n târg și bunicu-nost are să o știe. Tu ești cel mai mare și te pricepi mai bine să scrii“.

Și să nu te superi pe noi, bunicule, că avem o frică așa de mare și dorim așa de bucuros să se gate odată cu vacanțele de Paști, ori să vii d-ta și să ne iai de aici. Vreau să-ți scriu toate și de-or veni lucruri, în cari nu e bine să ne băgăm noi, copiii, nasu, cum zici d-ta mereu, să nu fi supărat pe noi, bunicule, că zău n'am ascultat cu urechea și nu suntem nici „denunțanți“, da mama și tata au strigat așa de tare. Și cred, că sunt foarte nenorociți, da și noi suntem.

Azi-dimineață ne-a îmbrăcat Ana pe amândoi în hainele de Duminecă, firește, fiindcă era să mergem la plimbare cu mama, că Dumineca este ziua, când suntem ai ei. Atunci a venit tata pe la noi și a întrebat:

„De ce îmbraci copiii așa?“ Ana a răspuns: „Știe domnu, că azi e ziua, când sunt copiii ai doamnei, cum au hotărit judecătorii la despărțire“.

Atunci s'a supărat tata și a ocărit rău pe judecători și și pe mama, și a zis, ca să nu ne aibă mama de fel. A fost foarte mânios și s'a tăiat de năcaz în obraz, când s'a ras, și a fost plin de sânge ștergaru întreg.

La 8 ciasuri a venit apoi Clementina dela mama, ca sa ne ducă și tata s'a făcut iară mâniat și a suduit tare pe mama și a zis, că dacă vrea să ne aibă mama, să vină ea singură după noi și a aruncat apoi pe Clementina afară.

Apoi a venit mama la zece ceasuri, da noi nu am văzut-o. După ce a sunat, ne-a închis tata în odaia noastră și mama s'a dus în odaia de durmit și tata a zis la Ana: „Cară-te în bucătărie!“

Și mama și tata au rămas singuri și au început îndată să se certe. Mama a zis, că vrea să ne aibă, și că e dreptul ei, și tata a zis, că nu are să ne aibă. Noi am auzit toate, dar nu am vrut se ascultăm la ușă, pe cuvântul meu, dragă bunicule, că noi mai bine am fi vrut să nu auzim nimic și nici cuvintele alea urite, care le-a spus tata mării și noi am plâns amândoi, da încet de tot, și eu am ținut lui Ionel batista la gură, ca să nu-l audă.

Și mama a fost supărată rău și s'au supărat amândoi tot mai tare și a strigat mama odată și a zis, că tot e adevărat ce zice tata și încă mult mai mult, și că a făcut asta, fiindcă a vrut și cu cine a vrut și pentru că nu are drag pe tata, că are pe altul drag, și că are drept ea. Atunci nu a mai fost mânios tata, ci numai trist și a început să plângă cu sughiț și a zis la mama, că încă tot o are dragă, și că vrea să uite tot, că nu poate trăi astfel fără ea, și că să vină îndărăt și să rămână la noi. Și noi am fi vrut, ca să zică mama: da, da ea a zis nu, și atunci a căzut tata la pământ și a ciocănit cu genunchii pe parchet, poate și cu capu, și trebuie, că s'a obosit de asta, fiindcă a vrut de-odată să se ducă să se culce și mama zicea el să meargă și ea să se culce, da mama nu a vrut și nu i-a mai zis „tu“, da striga mereu:

„Lăsați-mă, vă urăsc!“

Atunci a țipat tata tare:

„Te omor!“

Noi aveam frică grozavă, da nu mult, că mama n'a avut nici o frică, a râs numai, și a zis:

„De asta ești prea laș!“ Și apoi a zis: „Și acum am destul, dă-mi copiii, că vreau să plec“.

Atunci a început tata tot ca la început, și nu pot să scriu toate, dragă bunicule, ce a zis ea, pentru că e prea mult, și pentru că nici nu am priceput eu tot, ce vreau să zică. Ce l-a făcut pe tata și mai supărat a fost, că mama și-a bătut joc și de judecători și a zis, că sunt nește idioți, și că idioții nu pot să știe, dacă e el tata nostru,

ceace este mai scump sufletului lor: limba și naționalitatea.

Nedreptatea aceasta strigătoare la ceriu e mai evidentă însă sub raportul relațiilor culturale. Statul primește de pildă ajutorul confesiunilor, a societăților și a privaților la îndatorirea, ce o are pentru cultivarea cetățenilor. Spre a-și menține acest ajutor și pentru a fi scutit de povara materială imensă, pe care ar fi silit să o primească asupra sa, dacă s'ar determina a săvârși singur instrucția publică, Statul oferă susținătorilor de școale ajutorul său parțial. Acest ajutor se dă scoalelor ungurești fără nici o știrbire a cultului național maghiar, dar tinerimea popoarelor nemaghiare din Statul-Ungar, în schimb pentru acest ajutor este silită să-și satureze sufletul cu o cultură hibridă, cu ideologii absolut străine de ființa sa etnică și este chiar reținută și împedecată întru câștigarea elementelor culturale, absolut necesare în lupta grea pentru existența sa materială.

Menirea culturală a Statului îi impune acestuia obligamentul să sprijinească instituțiile publice, cari prin intermedierea puterii cultivatoare a artelor frumoase completează luminarea rezultantă din instituțiunea școlară și produce acea atmosferă socială, care apropie neamurile de olaltă și contribuie în măsura cea mai efectivă la înblânzirea moravurilor și la perfecționarea posibilă omenească. Statul sprijinește mijloacele sale materiale teatrul, societățile culturale, bibliotecile publice, asocierile cu scopuri umaniste, ca să nu mai vorbim de cele economice.

Care este însă de pildă acea instituțiune publică culturală a Românilor, care ar primi din partea Statului cel mai minimal ajutor? Unde este teatrul nostru național având subvențiunea Statului? Ce ajutor material ori măcar moral primește din partea Statului Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român? Unde e biblioteca publică românească sprijinită de Stat? Peste tot să ni-se arate o singură instituțiune românească de felul acestora, care să fie împărțită

de ajutorul material al Statului. Adevărul este tocmai contrar. Statul nu că ar sprijini năzuințele culturale ale poporului român, ci dimpotrivă îi face greutățile cele mai mari mai ales sub acest raport.

Poate nicăiri însă nu este mai evidentă nedreptatea, pe care o suferim, decât pe terenul bisericesc. Scriitorul acestor rânduri a avut ocaziunea să arate într'un discurs ținut în Camera ungară nedreptatea, ce se săvârșește din partea Statului la împărțirea ajutoarelor pentru biserici. Vom arăta cu cifre un singur caz, care va arunca deplină lumină în chestie.

Biserica protestantă din patrie, cu toate ramificațiile ei, numără 3 milioane 600 mii suflete. Biserica aceasta, afară de congruă și afară de ajutoarele, ce se dau școalelor confesionale protestante de toate categoriile, primește din visteria Statului pentru trebuințele sale bisericești un ajutor anual permanent de 5 milioane coroane. Biserica greco-orientală română din patrie are peste 1 milion 800 mii de suflete și pentru aceleași scopuri, pentru care bisericile protestante primesc ajutorul anual de 5 milioane de coroane, biserica greco-orientală română primește din partea Statului un ajutor de 100 mii, zi una sută mii de coroane.

Asta-i dreptate. Nu-i așa? Asta-i egalitate. Nu-i așa? Și atunci guvernul îndrăznește să ceară episcopatului acestei biserici să se întrepună la credincioșii săi, ca să intre în rândurile sprijinitorilor politice actuale de guvernământ.

Cunosc situațiunea deputaților noștri naționali în parlamentul ungar. Știu, că e foarte dificilă. Cu toate acestea așteptăm dela dânsii, ca să desvălească acum cu prilejul desbaterilor asupra budgetului această nemai pomenită nedreptate, de care suferim noi Români și de care sufăr toate popoarele nemaghiare din patrie la împărțirea beneficiilor din bugetul țării, la care noi, tocmai fiind popor sărac, contribuim mai mult decât rassa maghiară prin dările noastre indirecte, cari apasă mai ales asupra celor săraci.

Răspuns

la câteva notițe din „Tribuna“ asupra articolului Pavel Ciucurel

M'au pus păcatele, să mă însuflețesc și eu de frumusețea unei scrisori, care cuprindea și adevăr mult, poate prea mult — cum mă însuflețisem și până aici de multe ori și de frumusețe și de adevăr — dar numai pentru mine...

Și am scris răspunsul scrisoarei meștere, a lui Pavel Ciucurel.

Repet din nou, că „scrisoare meșteră“. Pentru că de dragul ei numai am scris răspunsul, ca articol de fond și așa cum l-am scris și cum — nu-l regret. De dragul ei și de-al adevărului, atât de iscusit spus, cum îl cuprinsese în fraza din urmă: „Înțelepciune curaj și putere, să vă dea Dumnezeu!“

Și repet iarăși, că „scrisoare meșteră“. Și, că de dragul frumuseții ei numai, apucasem să mă însuflețesc așa, scriind, ca să știe și alții. Pentru că dacă ași fi citit-o undeva, în vre-o navelă de-a lui Sadoveanu ori Adam, ori Agârbiceanu — le ziceam: „Maestre, ai prins falsă coarda... Așa nu-ți scrie nici odată țaranul, nici ca stil, nici ca gândire...“

Iar eu încă am pus de multe ori urechea la inima lui.

Și iarăși repet, am scris, ca să văză lumea, că ce-i în stare să producă dragostea lui Pavel Ciucurel, care — după cum eu îl știu — abia a urmat câteva clase normale. Iar mesteșugul lui e scrisoarea cu ascuțitul luciului al plugului.

*

Iar acum să scriu la partea, care personal mă privește: Nu m'am năpustit nici cu ură, nici cu furie asupra „Tribunei“, cum scrie corespondentul vostru din București. Nu v'am acuzat nici cu păcatul trădării. Eu, după firea și concepția mea politică, trădările nu le iau așa tragic. Iar când — imposibil s'o încunjur — am zis, că ani de-a rândul m'a retăcut „Tribuna“ — adăugând îndată, că nu mi-a păsat — Dumnezeu îmi vede sufletul, că iarăși adevărul l-am grăit. Nu, de aceea nu vă port și nu v'am purtat Sâmbetele nici odată. Iar dacă vi se pare, că totuși vi le port acum: e pentru lipsa dragostei voastre de adevăratul adevăr și de adevărata dragoste.

Dar vom mai sta de vorbă. Mă cunoașteți doar și vă cunosc, cum îmi cunosc sufletul. Și multă lume vă zice, că sunteți răi și nebuni... Iar eu totdeauna le-am zis, că nu — sunteți tineri numai și... Ei, dar vom mai sta de vorbă.

„Doar și eu câte-ași ști să spui

„Și nu le spun nimărui...“

*

Și așa ași putea să vă bag încă multe de vină, multe. Dar n'o fac. Una însă vi-o mai spun

tot așa ca și ea. Cum a zis mama așa, a strigat tata:

— „Atunci am să-i omor, pe lăpădăturile tale!“

Știu eu, dragă bunicule, că tata a zis-o asta numa în mânie, da a repetat mereu: „Da, o să-i omor, o să-i omor!“ Și când a răs mama de rana lui a mare din față, a zis tata, că cu briciu ăla de ras o să ne taie, dacă nu vrea mama să se întoarcă. A trebuit să țin pe Ioniță tare de tot la gură, ca să nu țipe și apoi a spart tata toate câte au fost pe părcanu de la sobă, vasele alea mici, albastre și candelabrele și chiar și ceasu cu Fecioara dela Orleans și a strigat când spârgea:

— „Așa o să-i omor! Și-așa! Și-așa! Unu după altu!“

Atunci nu am mai putut ținea pe Ioniță, și el a bătut ca nebunu în ușe și a strigat, că vrea să plece cu mama. Mama a vorbit prin ușe și a vrut să intre înlăuntru, da tata a fost mai tare și a tras cheia din gaură. Și a zis apoi și țin minte tot cuvântu:

— „Nu o să-i mai vezi, mă înțelegi? Ai timp de gândit încă 3 zile. Dacă nu o să fii în trei zile, până Marți sara, aici, o să le tai gâtul cu un brici de ras și apoi o să 'mi tai și eu gâtul. Vezi tu cuțitu?“

Da mama i-a zis: „Cap de dovleac“ și ne-a strigat prin ușe, că să nu credem la prostiile astea și că o să mergem noi la plimbare în altă Duminecă și că o să ne ducem cu vaporu. Apoi s'a dus, și tata a mai zis odată, da liniștit de tot:

— „Mai înțeles? Până Marți sara. Te aștept până la douăsprezece. Dacă nu ești până atunci aici, o să vie dîntăi ei, apoi eu la rând!“

După ce s'a dus mama, a încuiat odaia dela trepte după ea. La prânz a venit Ana cu cheia, pe care i-a dat-o tata și ne-a dus la masă. Am mers prin odaia tatii și a mării, unde erau toate lucrurile sparte, și apoi în odaia de mâncare. Tata era acolo și n'a vorbit nici o vorbă cu mine, da nici cu Ioniță. Și s'a uitat tare urât la noi, mai cu samă la Ioniță, care nu putea să înghiță de frică. A aruncat tata șervetu înainte de a se fi gătat masa și a zis Anei, ca să le dea ea de mâncare.

Da vorba, care a spus-o, a fost și mai rea, așa că și Ana a zis, că nu e frumos să vorbești așa de copii. Apoi a întreat, că ce să facă cu noi astăzi și tata a poruncit să ne închidă iară în odaia noastră și să-i aducă cheia, ca să nu ieșim afară și să nu ne poată fura mama.

Nici tata nu a ieșit afară, Ioniță zice, că vrea să ne păzească. De aia stăm acum, dragă bunicule, în Dumineca Paștilor și eu îți scriu în caietul meu ăl nou de dictando, ca să creadă tata, dacă întră înlăuntru, că fac lecția dela școală. Asta a născocit-o și Ioniță. El zice, că mama tot nu are să ț-o spună, fiindcă a zis după proces, că nu are să-ți mai povestească nimic. Și am vrea așa de bucuros să vii să ne iai, fiindcă vacanțele sunt așa de triste și poate că ne lasă tata, ca să mergem cu tine la plimbare.

Dragă bunicule, m'am liniștit puțin, după ce ț-am scris astea. M'a apucat puțin sgârțiu în degete, da nu mai am o frică așa de mare și

dacă poți vino cât de curând și ne ia. Te salută și Ioniță, al tău nepot credincios Albert.

*

Duminecă sara.

Dragă bunicule! mai scriu câteva rânduri. Tata a lăsat să ne aducă mâncarea în odaia noastră și a zis la Ana, să nu vrea să ne mai vadă. Nici n'a venit, să ne zică noapte bună și aud cum deschide toate scrinurile și cum caută prin ele și a făcut foc în sobă și arde fel de fel de lucruri. De când s'a înserat, mi-e frică și nu știu de ce, da Ioniță are și mai multă frică și nu vrea în nici un chip să sting lumânarea. Așa am vrea de bucuros să vii — o să vii, nu-i așa, bunicule?

*

Luni dimineața, în 26 Aprilie.

Dragă bunicule! Sunt foarte năcăjit, că a plecat Ana, fără ca să vină pe la noi. Și odaia nu e curățită, pentru că i-a dat tata voe la Ana să se poată duce întreagă ziua a doua de Paști și n'are să fie nici o veselie pentru noi ziua de astăzi. Am dormit rău, Ioniță a avut un vis greu și a țipat în somn, de m'am trezit și eu. Tata a scris aproape toată noaptea. Îți spun drept, dragă bunicule, că Ioniță s'a uitat pe gura cheii, i-am spus eu că nu se cade să faci așa, da să nu fii supărat pe el, că nu mai știe el ce mai face.

Și tata a durmit rău; a bătut în marginea patului și în părete, mi se pare cu capu și a tot strigat după mama, ca și când ar fi în odaia ailaltă și apoi ne-a suduit pe noi: „O să-i sugrum, bandă ticăloasă!“ Și a mai zis vorbe și mai urâte. Am crezut, că o să vii azi dimineață,

totuși de data aceasta. *Voi a-ți născocit chestiunea cu: tineri și bătrâni. Ici tinerii — dincolo bătrâni. Și rău a-ți făcut-o. Va-ți demascat pe voi înșivă. Va-ți arătat orbul găinei. Doar și astăzi tineri, bărbați tineri au faptul conducerii destinelor poporului român. Dar bărbați. Cari lasă cinstea conducerii bătrânilor, cu plete cărunte și cu neputința, să-i zicem, a zilei de azi, — care-a fost însă putere odinioară... au istovit-o însă decenii multe, trecute, o viață întreagă de om... pe când noi, cei gureși de azi, ne gângăveam abia durerile 'n fașe. Bărbați tineri. Cari nu invidiază pe cei câți-va preacinstiți moșnegi de-o telegramă de felicitare, de-o adresă de aderență... cari lasă, ca mult puțină glorie, ce revine în urma muncii lor, să se reverse întreagă asupra capetelor celor, ce-au încărunit deja în luptă... atâta răsplată la capătul trudnic al vieții!*

Și de-aceea-s *Ei bărbați.*

Și de-aceea-i strădania primenirii voastre... mai mult decât puerilă!

Ce voiati, să ziceți cu gruparea voastră, că: *Ici suntem noi, cei nemulțumiți, cei cu flacărdă în suflet... Excelsior! Iar dincolo bătrâni, ramoliții, cei achitați de pace și de l'niște, pe cari i-ar ameți chiar preamăreața înfăptuire a idealului... Aceasta voiati s'o ziceți?!*

Hehei! Că rău mai cunoașteți voi inima românească.

Mulțumiți?!

La noi. Dela copilul gângav din fașe pân' la moșneagul, ce-și dă răsufletul — poporul întreg își plânge nemulțumirea...

Mulțumiți?!

Doar nici eu, nu așa pe nimerite am scris'o, în răspunsul cela, lui *Pavel Ciucurel.*

„Că jelei doamne cui și cui,

„Jelei doamne codrului,

„De armele Iancului,

„Că le plouă și le ninge

„Și n'are cine le 'ncinge...“

Mulțumiți?!

Și ca răspuns, chiar la întrebarea asta am primit aproape de-odată: *dela un flăcău de țaran, dela un bărbat, în floarea vieții și dela un moșneag, aproape de pragul celeilalte vieți... și dela mulți încă, alții, felicitări... că cel mai adevărat acord al suferinței noastre totuși e...*

„Că jelei doamne cui și cui.“

Ei, dar unde-l vom afla astăzi pe El, ori în șirurile noastre, ori în ale voastre?!. Arătați-mi-l, ca să mă închin Lui!

Iar acum de 'ncheiere.

Motivul pe care-mi brodasem — *iar nu îmi brodisem* — poliloghia articolului *Pavel Ciucurel*, era dragostea. Și o resumasem în faptul. Că, uite, de sufletul meu și cu sufletul meu poate mi-am legat pe unul numai, pe *Pavel Ciucurel.*

da Ioniță zice, că nu o să vii și că o să ne taie gâtu tata mâne sară. Firește că nu cred lucrul ăsta, dragă bunicule, da tot așa fi așa de fericit, de ai fi aici.

Luni, 5 ceasuri.

Suntem singuri de tot acasă. Tata a ieșit și Ioniță crede, că a trimis pe Ana, ca să nu mai lase pe nimeni înlăuntrul. Ioniță are dureri la stomac și cum am mers noi prin odăi am văzut o grămadă de scrisori, pe cari le-a scris tata noaptea trecută. Scrisoarea ai mai de sus era una la poliție, da nu are nici una vre-o marcă pe ea. În sobă sunt o mulțime de hârtii arse și pe părcan briciul de ras și poți vedea încă sânge pe el. Ioniță a zis, că să îl ascundem, ca să nu ne poată tăia gâtu cu el, da nu am îndrăznit.

Luni seara.

Tata ne-a adus singur în odaia de mâncat, pentru că nu s'a întors Ana. A lovit pe Ioniță de masă și a strigat:

— „Măncă, păcătosule, că eu plătesc!“

Mie nu mi-a zis nimic, pare că e supărat numai pe Ioniță. Ioniță a plâns și n'a putut să mănânce și atunci l'a trimis tata să se culce. Am rămas singur cu tata și încă tot mai are rana întreagă pe față, era neagră rana de tot și când am vrut să mănânc mi-s'a părut, că am rana în gât și n'am putut să înghit nimic.

M'am ridicat și am întrebat, dacă pot să mă duc și eu să dorm și dacă pot să-i sărut odată, da el a strigat odată la mine:

De sufletul vostru sunt legați mulți. De-a altora și mai mulți. De sufletul nostru tineresc se vor lega tinerii. De sufletul celor bătrâni, bătrânii — cari pe noi mai cu greu ne 'nțeleg.

Iar tineri-bătrâni, noi cu toții una facem: *poporul românesc întreg. Și pe noi cu toții una trebuie să ne lege: suflarea din suflet, dragostea și încrederea. Că noi puțină soborul n'o avem, nici a lezei, care să ne lege, nici a poruncilor pedepsite, ci numai dragostea și încrederea și măcar astea să nu le pângărim...*

Atâta am zis eu în numele dragostei.

Atâta zic ș'acum.

Ș'am isprăvit'o de-ocamdată.

Iar voi să nu-mi răspundeți cu ură.

Dr. Victor Bontescu.

Părerile d-lui Aurel C. Popovici despre chestiunea națională

Marea revistă din Viena „Oesterreichische Rundschau“, la care colaborează oameni politici, savanți și scriitori dintre cei mai distinși ai Austriei, publică în numărul său dela 15 Martie st. n. un articol remarcabil al d-lui Aurel C. Popovici despre actuala fază a conflictului româno-maghiar.

Se știe, că de vre-o douăzeci de ani încoace, d. Aurel C. Popovici luptă din răputeri, pentru a face cunoscută și simpatizată, în lumea politică din Austro-Ungaria și Germania, cauza națională a fraților noștri de peste munți. Prin activitatea d-sale prodigioasă, întemeiată pe studiul științific al problemelor politice, d. Popovici și-a cucerit renumele unei autorități în chestiunea naționalităților din monarhia habsburgică. Mai ales după succesul european al operei sale „Gross-Oesterreich“, d. Popovici este solicitat să colaboreze la cele mai serioase reviste și ziare din Austria, unde opinia publică a devenit foarte favorabilă naționalităților nemaghiare și îndeosebi Românilor.

În studiul d-sale, intitulat „Maghiarii și Români“, d. A. C. Popovici face o critică, pe cât de aspră, pe atât de academică, politicei de naționalități a guvernului Kuen-Héderváry, arată prigonirile și măcelurile puse la cale în contra populației românești, constată zădărnicia încercărilor de pacificare ale contelui Tisza și expune deplina importanță a cauzei românești pentru întreaga monarhie habsburgică.

„Chestiunea ceă își are desigur rostul ei foarte apreciabil pentru Austria. Dar eu — scrie d. Popovici — afirm că problema românească este cu mult mai însemnată pentru mo-

narhie. Cehii găsesc la Poloni, Ruteni și Sloveni numai un razim platonice, pe când Românii din Austro-Ungaria au în regatul României un spirit moral cu totul de altă natură. Regatul României are nevoie de vecinătatea unei puternice monarhii habsburgice, dar și monarhia austro-ungară are nevoie de regatul României, are nevoie de simpatiile României întregi, care, pentru existența monarhiei dunărene, este cel puțin atât de importantă ca Maghiarii, și din zi în zi câștigă o însemnatate tot mai mare. Românii noștri, în mod firesc vor avea nevoie de sprijinul Statului român cu atât mai mult și vor trebui să apeleze la el cu atât mai stăruitor, cu cât cultura lor națională va fi mai înăbușită de stăpânirea șovinismului maghiar lipsit de scrupul.“

„Aceste constatări ale mele — spune d. Popovici — ar putea fi desigur, intervertite în sens iredentist de cutare Maghiar fanatic, care ar exclama triumfător, că ireidenta română e mărțurisită chiar de noi. Dar puțin ne pasă de asemenea scamatorii maghiare. Românii n'au nici un zor să se apere față de acuzațiuni atât de ridicole, pentru simplul motiv, că de când e lumea nu s'a pomenit de existența vre-unui partid iredentist între Români, fie pe față, fie în taină, fie în Ungaria, fie în regatul României.“

Într'un articol următor, vom rezuma ideile d-lui A. C. Popovici cu privire la politica de „împăcare“ a contelui Tisza. („Seara“)

Politica în Ungaria

Un nou memoriu în chestia împăcării
româno-maghiare

Un ziar ungueresc din Budapesta e informat, că se urmează noi tratative, pentru găsirea unui teren de înțelegere între Unguri și Români. Românii, scrie numitul ziar, au înaintat contelui Ștefan Tisza un nou memoriu, care cuprinde următoarele 23 puncte:

1. *Recunoașterea grupului parlamentar român ca organizație politică autonomă.*

2. *Votul universal direct, egal și secret și acordarea a 50 circumscripții electorale.*

3. *Întrebuințarea limbei române în serviciile administrative, în ținuturile locuite de Români.*

4. *În părțile curat românești să fie numiți numai funcționari români.*

— „Vezi de te cară!“

Ioniță era în pat; are iară dureri de stomac și plânge. Vino repede, bunicuțule, și e adevărat, zău, că tata poate să ne taie capu?

Marți dimineața.

Astăzi e Marți! Nu vii încă, bunicule, mama nu vine nici ea, nu vine nimeni. Vai, de ar veni mama înainte de a se însera! Ea nu crede ce a zis tata, da Ioniță o crede de sigur și începe să-mi fie și mie frică. Tocmai a vrut Ana să ne facă patu, da tata a zis:

— „Nu e de lipsă!“

De ce a zis așa? Apoi a aruncat-o afară și a zis: „Cară-te la dracu! Nu mă mai încred în nici o femeie! Una e ca ailaltă!“

Ana a zis, că nu-i adevărat și că ea e o fată cinstită, și a trântit ușa după ea, când a ieșit și eu nu i-am mai putut da caietu de dictando. Și l-a apucat pe Ioniță o furie grozavă și a strigat mereu:

— „Nu vreau, nu vreau!“

Tata s'a uitat la el, cum se tăvălește pe pământ și a zis:

— „Nu ajută nimic, nu ajută nimic! Dacă nu o să se întoarcă —“

Și m'a cuprins și pe mine o frică grozavă atunci și cred și eu acum, că e adevărat ce spune tata. Vai, de ai veni din întâmplare, bunicule, că ne este așa de tare frică.

Marți, la 4 ciasuri.

Am vrut să sărim pe fereastră, afară. Ioniță a zis, că să legăm cearșafurile dela pat de

olaltă, cum stă în cartea lui cu cavalerii. Și a început Ioniță să răcnească și a isbit cu capul de ușe și a strigat de pe fereastră, până ce a venit tata și l-a bătut și l-a închis, așa cred, în odaia de mâncat. Ioniță strigă mereu și eu sunt singur și mama încă tot nu vine și mai lipsesc încă numai opt ceasuri.

La 11 seara.

Acum are să se întâmple. Mama n'a venit și nici nu are să mai vină. M-am aruncat la picioarele tatii, da n'am putut să zic nimic și tata m'a dat numai cu puterea la o parte și n'a avut nici când o față așa de grozavă. Bunicule, așa vrea să fi trecut și asta, că trebuie să doară rău de tot. Ioniță nu mai plânge de loc. Acum sunt 11 și jumătate și se stinge și lampa, și nu mai...

La actele Pellerin. Omorirea copiilor Albert și Ion. Hârtii secestrate: No. 27. Subscris: judecătorul de instrucție, iscălitura indes-cifrabilă.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

5. Slujbașii români din serviciul Statului și al comitatelor să aibe dreptul de a se ocupa aproape de interesele culturale ale poporului român.

6. Complecta libertate a întrunirilor și a reprezentațiilor teatrale românești.

7. Autonomia desăvârșită a bisericii greco-ortodoxe.

8. Garantarea prin lege a autonomiei bisericii greco-catolice.

9. Creierea a câte unui scaun episcopal la Oradea-mare, Cluj și Timișoara.

10. In toate școalele, prelegerile pentru elevii români să se facă în limba maternă.

11. Bisericile greco-ortodoxă și greco-catolică să se bucure, din partea Statului, de o subvenție egală cu cea acordată bisericii protestante. Înființarea a două mitropolii, în care scop Statul să consacre o subvenție de un milion coroane.

12. Regularea chestiei congruei.

13. Românii nu sunt pentru excluderea desăvârșită a limbei maghiare din școlile lor primare și secundare, dar cer ca limba principală de predare să fie cea română.

14. In școlile secundare din ținuturile locuite de Români, limba de predare să fie exclusiv românească, și să se înființeze câte un curs special de literatura și istoria Românilor.

15. Statul să înființeze și să întreție trei licee românești.

16. Regularea chestiunii fondurilor culturale românești.

17. La ministerul cultelor și instrucțiunii publice să se creeze o direcțiune specială a chestiunilor românești, iar la președinția consiliului să se numească un consilier cu misiunea de a-și da avizul în tot ce privește pe Români.

18. Statul să contribuie la propășirea activității economice a Românilor.

19. Regularea chestiunii colonizării.

20. Un sprijin eficace pentru societățile de consum românești.

21. Incetarea acțiunii de maghiarizare; numele românești să se scrie cu ortografia lor proprie.

22. Amnestie generală pentru condamnății politici.

23. Libertate absolută pentru portul și culorile naționale.

Nu putem să ne pronunțăm asupra acestui pretins memoriu, deoarece n'am primit nici o știre pozitivă în chestia aceasta. Bănuim însă, că pretinsul memoriu voește numai să afle părerea Românilor în chestia unei eventuale păci între Români și Unguri.

Declarațiile contelui Khuen Héderváry în chestia desarmării.

Răspunzând interpelării deputatului Holló, dacă președintele congresului ar fi dispus să facă, cu concursul ministrului de externe, demersuri în scop de a scădea, în înțeleperea cu Italia, cheltuielile pentru

flota de războiu, ministrul președinte contele Khuen Héderváry a declarat, că și el găsește foarte satisfăcătoare declarațiunile ministrului de externe englez, dar sporirea flotei austro-ungare are un singur scop: de-a nu rămânea prea în urmă de flotele marilor Puteri.

Pe de altă parte o înțelegere deplină s'a făcut cu Italia oficială pe baza explicațiilor și conferințelor dintre cei doi miniștri de externe, spre a risipi în opinia publică ideea, că ar exista un conflict de interese între cele două Monarhii. Prin urmare, nici nu trebuie o înțelegere formală între cele două guverne.

CRONICA EXTERNĂ

Apropierea turco-sârbă

Călătoria pe care Prodanovici, ministrul de comerț al Serbiei a făcut-o la Salonic, după cum ne-au anunțat telegramele, e în legătură cu destul de grave preocupări economice.

Se știe că politica sârbă este, prin însăși nevoia împrejurărilor, o politică comercială, că problema cea mai importantă ce i-se pune e aceea a relațiilor sale economice și că, în definitiv, oscilațiile diplomațiilor sale sânt determinate de considerații de acest ordin.

Inchisă, înăbușită în fruntariile sale, cari pentru dânsa sânt ca zidurile unei închisori, ea e supusă bunului plac al vecinilor săi, cari pot după voie s'o flămânzească sau să-i asigure propășirea. Multă vreme ea a cerut și visat un debușeu pe Adriatică. Dar Austria s'a opus necurmat tocmai pentru a menține sub independența sa un stat, pe care îl socotea ca pe un instrument al influenței sale. Prin urmare, numai două căi rămân deschise Serbiei: la nord, calea austriacă, la sud, calea otomană spre Salonic. Când relațiile austro-sârbe sânt amicale, cea mai mare parte a comerțului sârbesc se face pe la frontiera austriacă; când, dimpotrivă, relațiile celor două state sânt dificile, comerțul sârb în calea Salonului.

Astăzi, se prezintă acest din urmă caz. Acuma, la Salonic se desvoltă, în proporții considerabile, comerțul de export al vitelor, care e principala bază de activitate economică a Serbiei.

Turcia, la rândul ei, s'a folosit cu destulă dibăcie de această situație și pentru a menține în profitul ei curentul comercial pe care i-lau adus împrejurările, a făcut la Salonic lucrări foarte mari pentru a înlesni comerțul de tranșit. Mai mult încă: Turcia studiază cu Serbia chestia unui serviciu regulat de navigație între Salonic și Alexandria, căci vitele sârbești imbarcate la Salonic sânt în mare parte îndreptate spre Egipt.

Aceste chestii vitale pentru Serbia au dus pe d. Prodanovici la Salonic și ele, cu toată ura seculară dintre Belgrad și Constantinopol, apropie cele două țări.

Demisia guvernului italian

În ajunul serbărilor jubilarie italiene o veste de bună seamă neașteptată anunță demisia guvernului italian. În ultima ședință a Camerei s'au discutat două propuneri ale socialiștilor și radicalilor, în care se cere ca Camera să dea comisiei însărcinate cu elaborarea proiectului despre reforma electorală un termen, în care să prezinte proiectul Camerei. Aceste propuneri se motivează cu o altă propunere înaintată de deputatul Bertolini, în care Camera a acceptat acel punct de vedere, că este nepotrivit să se discute acum proiectul, ca astfel Camera să nu-și piardă autoritatea.

Socialiștii și radicalii au tălmăcit această propunere primită de Camera astfel, că guvernul vrea să trăgăneze intenționat proiectul reformei electorale.

Pentru această tălmăcire prim-ministrul Luzzatti a luat o poziție de tot energică față de socialiști și radicali și a cerut dela dânsii, că mai bine să propună guvernului un vot de neîncredere, decât să interpreteze în mod tendențios propunerea lui Bertolini. Mânia prim-ministrului a fost provocată de ținuta radicalilor, cari s'au alăturat opoziției și astfel Luzzatti nu mai nădăjduște a se putea răzîma pe aceeaș majoritate, ca până aici. Aceasta cu atât mai ales, că doi membri ai guvernului sânt radicali.

Prim-ministrul Luzzatti a declarat mai departe, că propunerea nu se poate pune la discuție, căci proiectul reformei electorale va putea ajunge la discuție numai după feriile de vară. A luat cuvântul și ministrul Giolitti declarând, că proiectul reformei electorale trebuie votat, dar comisiei îi trebuie timp mai îndelungat pentru studierea temeinică a proiectului.

Camera a primit apoi cu o majoritate covârșitoare — cu 265 contra 70 voturi — propunerea comisiei, ca adecă să se păstreze ordinea de zi de până acum.

Cu toate aceste guvernul este hotărît să-și dea demisia.

După votare s'a ținut din partea radicalilor o consfătuire, la care au participat și cei doi miniștri radicali Sachi și Credaro. Cei doi miniștri au declarat, că în urma votării radicalilor cu opoziția, ei se simt nevoiți să-și dea demisia.

În zădar au încercat deputații să înduplece pe miniștri să evite o criză acum în preajma expoziției mai ales, că dânsii — radicalii — n'au votat neîncredere guvernului. Cvedavo a cedat în cele din urmă și s'a declarat, că va rămânea și mai departe în cabinet. Sachi însă a persistat și mai departe pe lângă demisia.

După aceasta s'a ținut un consiliu ministerial, în care Sachi a observat aceeaș ținută, în urma căreia Luzzatti a declarat, că va prezenta regelui demisia guvernului întreg.

CORESPONDENȚE DIN ȚARĂ

Scrisoare din Blaj

Până mai ieri alaltăeri opinia publică de aici nu era tocmai în clar cu „cearta” dintre „Tribuna” ziarul independent dela Arad și „Românul” ziarul autorizat al partidului național român. Se aflau încă mulți naivi, cari erau pe partea „Independentei” cu trup și suflet cu tot și condamnau pe cei din fruntea „autorizatului”. În timpul din urmă însă, tot mai mult s'a făcut lumină și lumea scârbită până la extrem, de obrăznicia celor dela „Tribuna”, cari fără muștrare de conștiință — își bat joc de tot ce avem mai drag și mai prețuit, de partidul național român, și se năzuiesc într'acolo, ca pe frunțașii, cari formează acest partid, să-i prezinte în cele mai negre culori, opiniei publice, iar pe alți învățați, cari au protestat în contra acestui procedeu mârșav, să-i injure în chipul cel mai necuviincios, ca să nu zic tocmai coșeșc.

Dacă un Iorga, Popoviciu, Maniu și alții au condamnat ținuta politică a celor dela „Tribuna”, în scurtă vreme puteai ceti coloane întregi de injurii și blăsteme, la adresa susnumiților. Ba veniau copii dela „Tribuna” ca să dea lecții de politică și morală unor bărbați de o așa cultură înaltă, cum sânt d-nii: Iorga, A. C. Popovici, dr. Maniu, dr. Vaida, Goldiș, Branște etc. Poftim mă rog, cine terfelește numele și destoinicia acestor bărbați, cu cari ori care

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală. □

neam din lume s'ar mândri, și cine vrea să pună țara la cale, — un Schiopu, Montani, Giurgiu etc.! Ba la aceștia se asociază și dr. Oncu și R. Ciorogariu, pe cari ne-ar plăcea să-i vedem în rând cu conducătorii firești ai partidului național român.

Ne prinde mirarea, că ori de câte ori îndrăznește vr'un fruntaș să osândească ținuta politică a celor dela „Tribuna“, aceștia imediat sar în capul lui și-l fac troacă de porci, pen-trucă — rogu-te Doamne — a îndrăznit să-i vateme pe dumnealor.

Știm noi foarte bine acum, că pe partea cui e adevărul. Și nu înțelegem, pentru ce se mai zdrobesc cei dela „Tribuna“, ca să facă lumină, asupra unei chestiuni, lămurită atât de documentat, atât de fin și într'un ton academic, prin d. dr. Iuliu Maniu, acest fruntaș, care toată viața sa și-o consacră și jertfește pentru neamul nostru românesc. Și iată, mă rog, acum vine „Tribuna“ și într'un articol, cât toate zilele, se chinuiește în tot chipul, ca să scoată la iveală, că .. nici d. Maniu n'are drept, că nici dânsul nu-i sincer în expuneri și că exagerează etc. Iar când noi, cei din afară, cetim atari minuni, astăzi în anul domnului 1911, că adevăc „copiii“ dela „Independenta“ din Arad, nici pe d. Maniu nu vor să-l înțeleagă, ba îl învinuiesc cât de aspru, — când cetim atari prostii, zău, că ne-am pierdut pofta și de a mai vedea „Tribuna“, necum să o mai cetim!

Un oare care „Vedetă“ din Blaj, publică în N-rul de Vineri al „Tribunei“ o „Scrisoare din Blaj“ prin care între altele spune și o minciună nerușinată, că adevăc „opinia publică“ de aici e de partea „Tribunei“ și condamnă cele scrise în „Românul“ și „Gazeta“ dela Brașov. Se leagă d. „Vedetă“ și de d. Popovici, că „poate scrie cât va vrea în contra tribuniștilor, noi tot nu ne vom depărta de „Tribuna“ (citez din memorie) Și ce credeți D-Voastră, că cine-s acei „tribuniști“ astăzi în Blaj? — D. „Vedetă“! Nu știe d. „Vedetă“, că aici în Blaj în timpul din urmă aproape nime nu mai cetește „Tribuna“? Nu știe d. „Vedetă“, că „grupurile“ de cari face amintire discutau toc-mai „Lămurirea“ d-lui Maniu, și ziceau, că doar acum și-or pune lăcat pe guri cei dela „Tribuna“? și nu știe, d. „Vedetă“ că după ce opinia publică de aici, după cetirea articolului d-lui Maniu, ține de trădători pe cei dela „Tribun“ cari au legături cu Mangra?

E și aceasta un caz analog cu „scrisoarea din Cluj“ a celui ce striga în gura mare, că „Independenta“ e unica foaie, pe care o citesc „tinerii“ (mărginiți, ca el din Cluj), și că „autorizata“ nici corespondenți nu-și găsește! Și 'n urmă tot acel „oțelit“ din Cluj polemizează cu d. Goldiș! S'au schimbat vremile! De-acum toți trașii-împinșii vin să-și bată joc de fruntașii neamului nostru. Cei tineri — elevi încă — dau lecții și înjură pe cei bătrâni, cari după părerea lor, nu sunt buni de nici o treabă.

Așa și „Vedeta“ din Blaj. El vede numai „tribuniști“ prin Blaj — deși pe „tribuniști“ de aici îi poți număra cu un deget dela o mână. Nu, d-nul meu, greșești mult, când afirmi, că „opinia publică“ de aici nu cetește „Românul“ și nu aderează la principiile propagate de acest ziar autorizat al partidului național român. Opinia publică de aici s'a scandalizat grozav de mult de purtarea nesocotită a celor dela „Tribuna“ pentru cari nici D-zeu nu-i drept și sfânt! Opinia publică de aici condamnă cu toată convingerea „greșala“ celor ce conduc ziarul independent dela Arad, — și și-a pus în gând, ca pe viitor nieri să nu mai cetească măcar murdăriile și bazaconiile, ce se scriu în acel ziar, mărginindu-se a ceti „Românul“ ca organ autorizat al partidului, apoi „Gazeta“ dela Brașov și în fine poporul cetește cu plăcere „Libertatea.“

Acesta-i adevărul d-le „Vedetă“ și nu minciuna d-tale. Ai și d-ta totuși un adevăr, anumit, că unii din „elită“ aspiranți la slujbe înalte bisericesti, alții, cari de dragul studiului, de-un veac tot învață, iar de dragul lumii își pun muzica la ureche, ca să le cânte chiar și marșuri de-a lui Tuhutum și mai bucuroși își pierd vremea în societatea jidano-maghiarilor de aici, de cât în mijlocul societăților românești.

(v—b.)

Tămbălăul lui Șeghescu în Oravița-română

Impotriva voinței mele, sunt silit să vă raporteze despre acest tămbălău din 16 Martie a. c. Cugetam, că din incidentul venirii deputatului Șeghescu la Oravița, vom fi cu toții invitați la o dare de seamă a activității d-sale dezvoltată în Camera țării. Gândiam, că ne va refera și despre promisiunile d-sale făcute, dar neimplinite. Ne-am înșelat amar, căci venirea d-sale a avut numai efectul aranjării unui odios tămbălău. Localul tămbălăului a fost „Casina“, botezată la aparență de internațională, din Oravița-română.

Pe la începutul înființării acestei case sine se susținea din partea inițiatorilor, că înființarea ei tinde numai promovarea intereselor obștești, azi se vedește calm, că casina și cărmacii ei urmăresc scopuri politice.

Luăm act despre aceasta și ne vom ști face datoria. — Între foarte puținii intelectuali, prezenți la această cină-urgisită, remarc în deosebi prezența M. On. domn Victor Poruțiu, protopop gr.-cat. și directorul despărțământului Oravița al „Astrei“.

Somez pe excepționabilii intelectuali din loc, să mă clarifice în nedumerirea mea: Cum stăm cu nădejdiile puse, la sfatul d-lor, în cărua acestui protopop? Regrețați ori nu procedeu dv. greșit? Este ori nu întemeiată observația unuia dintre dv., care ca un cunoscător mai aprofundat, a desaprobat în liniamente generale concluzul de odinioară referitor la rezerva dv., față cu acest preot? Suntem oameni și ca atari greșim, — greșul însă își are urmările sale mai puțin ori mai mult dezastruoase. Prezența protopopului Poruțiu la acest ospăț-odios e mai mult ca tendențioasă, e chiar distrugătoare. Din burghezime am observat pe măcelarul Ilie Iana, căruia nu-i stă frumos atâta umilință, pe cojocarul Gheorghe Gitera, căruia îi iertăm toate pentru nepriceperea sa, pe brutarul Ion Neda-Buchilan, care în nesocotința sa, a terfelit și buna reputație a fratelui său: Gheorghe Neda, ducându-l cu sine. Între aceștia șoadă a fost apariția pantofarului Alexa Toc, carele cu figura-i pocită a fost obiectul veseliei conmesenilor săi. Mai frumos însă a excelat argăsitorul de pei: Sofronie Motea, care, condus bagseamă de proviantul ce consumase, în drum spre casă, în zori de dimineață, înaintea bisericii naționale gr.-cat. române s'a îmbrâncit.

La intrare precum și la ieșire, renegatul Șeghescu a fost salutat din partea celor prezenți cu strigăte răgușite de „Eljen“,acompaniate de sunetele scârjăitoare ale unui taraf de lăutari.

Corespondent.

DIN ROMÂNIA

Scrisori din București

Comunicarea făcută
Academiei Române de
cătră d. Dimitrie Sturza

Comunicarea anunțată de d. Dimitrie Sturza, „Asupra însemnătății divanurilor ad-hoc, din Iași și București, în istoria renașterii României“ a fost ținută eri. De patru ani d. Sturza, plecat în străinătate numai luase parte la ședințe și de aceea ședința publică de eri a avut caracterul de festivitate, un public numeros și nerăbdător. Erau de față d-nii academiciani: Iacob Negruți, Spiru Haret, Anghel Salignyi, dr. C. I. Istrate, C. Coni, G. Țițeica, Nicolae Iorga, dr. Antipa, dr. Babeș, Evolveanu, C. Erbiceanu I. Bogdan, V. G. Longinescu, Quintescu, Hepites, dr. Marinescu, D. Onciul, L. Mrazec, I. Bianu, etc.

Asista și doamna Zoe D. Sturza.

Domnul Sturza a început prin a spune, că se simte fericit, că a putut să condenseze importanța și vitala chestiune a unirei celor două țări surori. Apoi d-sa a spus, că e nevoie pentru limpedea pricepere a unei epoci să cobori mult mai în urma ei în trecut și de-aceia, d. Sturza a schițat sintetic evoluția politică și diplomatică a Europei de la Ludovic al XIV-lea până la războiul Crimeei; când toate împrejurările erau favorabile unirei.

Intr'adevăr, după războiul Crimeei, marile puteri din Occident se ocupă de Unirea Principatelor Române.

În acea perioadă a renașterii, adică dela 1821, epoca lui Tudor Vladimirescu, până la 1866, momentele cele mai însemnate le formează *divanurile ad-hoc*. D. Sturza le numește: laboratorul dogmatic și tehnic al renașterii României.

Pentru a ne arăta cum se discuta atunci la noi, ideia unirei, d-sa citește fragmente din piesa de atunci, în care se pleda pentru formarea unui mare ducat al Daciei.

D. Sturza a arătat pe larg greutatea întâmpinate la congresul din Paris, pentru realizarea marelui idei. Sforțările făcute de susținătorii Unirei au fost uriașe, iar corespondența diplomatică urmată pe această chestie, începe de pe la 1856. Vorbitorul a arătat cu câtă bunăvoință și căldură, Cavour și Napoleon al III-lea îmbrățișau aspirațiile noastre naționale. Și cu toate acestea, a spus d. Sturza, Unirea ar fi fost zădărnicită de puterile interesate, dacă marii noștri patrioți din epoca aceea fără de păreche, n'ar fi desăvârșit-o ei înșiși.

Comunicarea a ținut o oră și jumătatea. D. Sturza a fost felicitat de colegii săi pentru interesanta sa expunere.

Împăcarea cu Grecia.

Ne-am ocupat și noi de restabilirea legăturilor obișnuite între România și Grecia. Cum nu ne leagă de Grecia interese capitale, împăcarea aceasta se va face fără stăruințe și fără sgomot. Relațiunile de prietenie se vor încheia de comun acord, și fără să se atingă legitima susceptibilitate a nici uneia din părți. Atât d. Venizelos, cât și d. Maiorescu, iubesc pacea și buna concordie între țări.

Fraudele dela ziarul „Universul“.

La ziarul „Universul“ s'a dat de urma unor fraude, făptuite de comptabilul C. Dușescu. Descoperirea lor s'a făcut în chipul următor, datorit întâmplării: contabilul Dușescu îmbolnăvindu-se, directorul ziarului, pentruca lucrările de birou să nu rămână în urmă, a însărcinat pe fratele d-sale, d-nul Aurel Demetrescu, să facă comptabilitatea gazetei. Acesta, cercetând scriptele a descoperit nereguli și fraude. Incheindu-se bilanțul, s'a constatat și s'a văzut lipsa a 82'000 lei.

Dușescu era de șapte ani în serviciul ziarului „Universul“.

Acum 20 ani, el a mai suferit o condamnare, pentru sustragerea unei sume din sucursala Băncii naționale din Galați, al cărei funcționar fusese.

Parchetul face cercetări amănunțite, ca să stabilească suma exactă a fraudelor și dacă contabilul C. Dușescu avea complici.

Doi depozitari de gazete unul din Roman și altul din Sinaia, veniți la București, pentru cercetări, au fost confrunțați cu Dușescu, care e încă bolnav.

Depozitarul din Sinaia, Schreiber, a spus la Parchet, că trimetea banii acasă la Dușescu, sau îi aducea el însuși lui Dușescu.

Comptabilul defraudator n'a negat fraudele.

Diverse știri.

— În ziua de 20 Martie va avea loc adunarea generală a comitetului pentru ridicarea statuei lui Cuza-Vodă. Tot atunci se vor lua și cele din urmă dispozițiuni pentru așezarea monumentului în piața Unirea.

— S'a discutat mult înființarea unui muzeu comercial și industrial, pe lângă Bursa din Braila.

Piedeca cea mare pentru creiarea acestui folositor muzeu, în cel mai însemnat port român la Dunăre, era lipsa de local special.

Camera de Comerț și Bursa locală a obținut în sfârșit din partea primăriei, făgăduința unui local.

Muzeul comercial și industrial, va fi instalat în curând într'una din proprietățile primăriei aflătoare în port în vecinătatea birourilor Bursei.

— D. Spiru Haret fost ministru de culte, și-a dat demisia din învățământ. Iată un joc al soartei: Când a fost ministru d. Haret, d. Maiorescu și-a dat demisia din învățământ; când este acum d. Maiorescu ministru își dă d. Haret demisia.

Dem.

Litere — Arte — Științe

DORUL DINTĂI

Umple vraja casa 'ncinsă
De-un feeric dor de viață,
Florile sfios se 'nchină
Razelor de dimineață.

Vânt voios de primăvară
Bate 'n zarea depărtată,
Iar în inima copilei
Dor de dragoste 'nfocată.

Și-și desface blând comoara
De păr moale, ca fuiorul,
Răsfirat îl lasă-anume
Peste umeri, pușorul.

Și suflarea dimineții
O 'nfioară, ca și dorul...
Dragostea-i vrăjește mintea
Și-i apasă sânișorul.

Slove calde-i scrie 'n suflet
Visul gingașei fecioare,
De un Făt-frumos din basme,
Făt-frumos picat din soare.

Par'că simte, cum o 'mbată
Focul gurei amoroase,
Simte, cum o strânge 'n brațe
Plin de doruri furtunoase.

În delirul de iubire
Uită lumea și pe sine...
Și se pierde cu iubitul
Sus, în zările senine.

Un șirag de lacrimi calde
Și-un suspin o 'nfioară...
Ștângărește își închee
Haina albă subsuoară.

Și 'n fereastra dintre vișini
Dintre flori zâmbind răsare
Floare dulce, ca ispita,
Un boboc de fată mare.

Gh. P. Văleanu

Pictura bisericească română

de Ion Kalinderu

(Discurs rostit la inaugurarea colecțiilor
istorico-artistice din București)

— Sfârșit. —

II.

Acestea în ce privește iconografia bizantină, în genere. Cât pentru pictura religioasă românească am avut și noi zugravii noștri, aduși anume sau așezați aici. Numele unora din ei se găsesc scrise pe zugrăvelile ce au făcut, ca la Hurezi și în alte părți. Toți aceștia au fost vreme lungă străini, din țările vecine de peste Dunăre — și chiar din Grecia — țări mai înaintate decât noi, fiindcă erau geograficește mai aproape de izvorul artei bizantine. La biserica din Hărlău e îngropat „maistorul Gheorghe Zugravul“, care pare să fi fost Grec. Zugravi greci întâlnim și mai târziu, cum e Dima și George „istoriograful“, cari iscălesc sub un zapis ocean la 1692. Ei au lucrat în felul zugravilor din Muntele Athos, pe care îl dețineau dela iconografia bizantină și transmiteau arta dela maestru la elev, dar mai ales din tată în fiu, astfel că pictura lor era, dacă nu o continuare, atunci o ramură a celei bizantine.

Aceasta se vede și din împodobirea bisericilor, întocmai ca cele din Bizanț, cu picturi menite a arăta Raiul coborât pe pământ, totdeauna gata a primi pe dreptcredincioși. De sus în jos pereții bisericilor sunt zugrăviți cu ființe cerești: îngeri, arhangheli, evangheliști, apostoli și sfinți, cari stau cu toții în slăvire tăcută, sub ochii Pantocratorului, ai Maicei Domnului, a chipurilor împărătești care domnesc, ca din Cer, din înălțimea bolților, și încoronează întreaga decorațiune. În mijlocul acestei lumi minunate, su-

pranaturale, care răsare — pe un fond albastru în bisericile mai sărace, iar în cele bogate pe unul auriu — și ne înconjoară ca un paradis, suntem cuprinși de temere, ca să nu zic de frică religioasă și simțim că o putere divină tronează în aceste chipuri și ne înalță sufletul.

Numai pe zidurile din dreapta și din stânga intrării se găsesc uneori figuri din lumea aceasta: portrete de-ale ctitorilor, de ale familiilor lor sau ale apărătorilor bisericii; pe fațada peretului pronaosului se văd apoi, foarte adesea, două compoziții mai mari, înfățișând raiul și iadul, care vestesc pe creștini despre soarta lor.

Această grupare decorativă și semnificativă e împrumutată dela Bizantini și reprezintă pentru noi aceeași altădată pentru Occident „Biblia Pauperum“ sculptată pe catedralele gotice.

Domnul profesor Nicolae Iorga, într'un articol „Meșteșugul de pictură și sculptură în trecut românesc“, publicat în „Convorbiri Literare“, zice că „arta se primia ca niște moaște închise în scumpe cutii, pe care nu e slobod să le deschidă nimeni. Țarii bulgari și Sârbi, Cnejii rușești, Voivozii noștri au stat și ei de pază la acest chivot, unde zăcea frumosul cel sfințit, stăpânire dumnezeiască ce nu se poate înstrăina“. Mai departe adaugă, în ce privește pictura, că: „Moldovei îi ajungea, pe timpul lui Ștefan-cel-Mare, marea sânguină evlavioasă a călugărilor ce urmează datinele grecești și sârbești ale vechilor mănăstiri răsăritene“.

O deosebire, care se poate observa totuși, e că, pe când Metropola Ortodoxismului se împărțea din splendoarea și bogăția orientală, în țara noastră s'a transplântat numai genul picturii. Noi n'am avut bizantinismul orașelor, îmbrăcat în aur mult și cu pietre scumpe, ci bizantinismul dela țară, mai sărac și mai puțin rafinat. Acestui bizantinism îi lipsește strălucirea și măreția, dar are în schimb un farmec nespus de naivitate, ceva ca un parfum al sufletului rustic și credincios.

Legătura cu arta bizantină se vede și dela Manuil Panselin încoace, care fiind ajutat de Domni români, după cum a zis părintele Ghe-nadie, episcopul Râmnicului, a făcut și pentru țara noastră lucrări, și a cărui metodă n'a întârziat să fie scrisă într'un tratat.

În 1674, preotul Daniil a găsit în mănăstirea Sf. Sava de lângă Ierusalim, un vechiu manuscris grecesc intitulat: „Carte de pe arta picturii“, cuprinzând sărbătorile, numele profesiilor cu profesiile lor, vârsta, descrierea fizionomiei și a părului apostolilor, cum și o colecție de rețete necesare și folositoare iconografiștilor. Această lucrare pare că a întrecut toate tratatele anterioare de acest fel. Ea a fost tradusă în multe limbi, devenind catechismul zugravilor de biserici și asemănându-se mult cu „Livre d'Art“ a călugărului Theophil sau Cenino Cenini din Occident.

Dar, în manuscriptul descoperit de Daniil, arătându-se nu numai subiecte, ci orânduindu-se aproape și culorile ce trebuiau folosite, pictorii erau obligați a reproduce la fel aceleași chipuri, consacrate pe cuvântul, că perpetuitatea imaginii lucrurilor sfinte — a ceea ce este și ce va fi — nu poate să se schimbe.

Individualitatea artistică, înglobată într'o vastă școală supusă unui hieratism confesional, n'a putut dar nici să se afirme, nici să se desvolte. Puterea creatoare prinsă în marginile unei formule înguste, se văzu condamnată a reface mereu, ca și monahul oriental al Thebaidelor, același vis, aceeași închipuire religioasă.

Astfel toate aceste picturi, cu deosebire cele mai vechi, nu diferă aproape una de alta. Închipuite după același model, par chiar executate cu același penel; abia dacă se distinge, ici-colea, mâna mai dibace, sufletul mai delicat al unui artist, care a știut să dea câtorva figuri grații și sublimități prerafaelice, de o nuanță specială — singurele expresiuni de dealtminteri admise de bizantinism.

În România, pictura religioasă a rămas neschimbată, dupăcum afirmă și d. A. Vlașcu în scrierea despre genialul nostru pictor N. Grigorescu, la pagina 4, unde zice:

„Înainte de venirea lui, a lui Grigorescu — în afară de cea veche, amestecată și risipită pictură bisericească, la care nu se prea uitau cei cari mergeau să se închine, pe care foarte puțin știau s'o prețuiască și din care nimeni nu învăța, ce era de învățat — nici o cărare, nici un semn luminos nu se arăta sufletului artist, cari ar fi vrut să afle încotro e adevărul“.

Grigorescu încă se plânge în amintirile sale de lipsa de orientare de pe atunci, spunând, că „era o carte veche, cu slove cirilice, care da rețete dela Muntele Athos pentru prepararea colorilor și câteva lămuriri despre vârstă, îmbrăcăminte, viața și însușirea fiecărui sfinț“. Această carte e desigur lucrarea despre care am pomenit în această cuvântare.

Numai de pe la jumătatea veacului trecut s'au făcut încercări de modernizare de către Tătărescu și alții.

Gh. M. Tătărescu s'a născut la 1818. Primele noțiuni de pictură le-a învățat la un unchiu zugrav; cu subvenția episcopului Chesarie al Buzăului a urmat la Roma în Academia Sf. Luca, pe care a terminat-o în 1848, luând premiul cel mare; iar după aceea a vizitat Parisul, Haga și celebrele galerii ale Europei. A stat și în Rusia multă vreme, iar la 1852 s'a întors în țară, ocupându-se la început cu pictarea de biserici, cum e biserica dela Măgurele a Logofătului Ion Oțeleșanu și alte foarte multe, iar mai în urmă mitropolia din Iași.

Tot cam în timpul acela apare și marele N. Grigorescu ca pictor de biserici.

Născut la 1838 dintr'o familie ai cărei membri pare a fi fost înclinați către arta zugrăvirei — căci Grigorescu a avut un unchiu zugrav, pe Ion Grigorescu, cum și un frate, cel mai mare, care a învățat același meșteșug — a intrat la vârsta de 10 ani la un iconar. După 2 ani de ucenicie zugrăvia singur iconițe, pe cari le vindea la Obor, iar mai târziu și icoane mai mari, — semnate Nicu, — pentru mănăstiri și biserici, ca icoana „Isvorul Tămăduirei“ dela mănăstirea Căldărușani.

Înainte de a pleca la Paris, a lucrat cu un meșter 2 ani la zugrăvirea bisericii Zamfira din Prahova și 3 ani, singur, la biserica sf. Voivozi a mănăstirii dela Agapia, pe care a terminat-o în 1861. Așa dar în vremea când zugrăvia și Tătărescu bisericii.

Despre pictura bisericească a lui Grigorescu, găsim în însuși amintirile lui, în partea în care povestește despre mănăstirea Zamfira, că meșterul cu care a lucrat, văzând serafimul zugrăvit de el, în creștetul bolței turlei și plăcându-i a exclama: „Bravo, mă băete, să trăești! E cel mai frumos înger pe care l'ai făcut tu. Leit Mariuca popii, da parcă-i și mai frumoasă aici!“ Grigorescu făcuse adică, fără să vrea, chipul de care îi era tot sufletul plin.

Tot așa la pictura bisericii dela Agapia. Despre aceasta d. Vlașcu, în opera amintită, scrie următoarele, la diferite locuri:

„Sfinții lui Grigorescu sunt vii, omeneste vii — și destul de sfinți prin expresia de bunătate, de îndurare și de evlavie, pe care pictorul a știut să le-o dea, fără să-i desfigureze, fără să-i bizantinizeze prea mult — înțelegând instinctiv, că un sentiment ceresc nu poate decât înfrumuseța o figură omenească. De altcui, încă de pe atunci el nu lucra decât având înaintea lui un model viu, care să-i dea figura și atitudinea cerută. Pentru sf. Gheorghe de pe una din dverele Altarului, i-a pozat profesorul dela Iași, Militiade Tomi — un tip de frumusețe; pentru Maica Domnului, cutare femeie din Filioara; băețușul unui dulgher — pentru copilul Isus; iar cutare măicuță, uitată de vremi, slabă, cocoșată și sbârțită ca un hrib, cată azi cu jale la sfânta Varvara: își vede tinerețea ei acolo — aidoma gura și ochii ei de acum 50 de ani“.

„Pictura dela Agapia — pictură murală în ulei — amintește prin moliciunea liniei și prin căldura coloritului, factura maestrilor Italiani ai Renașterii, despre ale căror opere Grigorescu, doar din auzite și din palide reproduceri, de va fi știut ceva la vremea aceea“.

Dar, dacă Grigorescu, cu firea sa religioasă, căci de mic iubia icoanele, înaintea cărora ste-

tea cu sfială; dacă el a început să picteze biserici, fără altă înrăurire decât cea a naturii însăși, despre care spune atât de sugestiv în amintirile despre Agapia, unde zice, că „uneori lăsa bidinelele, o lua rasna peste munți și umbra câte o zi întreagă pentru a se apuca a doua zi de lucru, ca alt om” și că „intrând o rază de soare, deodată se lumina, și biserica și sufletul său”. În sfârșit, dacă Grigorescu a pictat biserici fără nici o pregătire străină, a trecut totuși peste tradițiile artei bizantine, ca și Tătărescu și ceilalți pictori cu studii din Occident, cari, dorind să imprime picturii caracterul lor, s'au grăbit a înlocui prin zugrăveli după moda occidentală.

Aceste schimbări, deși de un desemn mai corect, sunt însă contrarii stilului bizantin, care nu numai n'a întrebuințat nici odată modelele vii, dar s'a distins totdeauna prin zugrăvirea sfinților după închipuirea religioasă a sfinților părinți, adică, cu trupurile slăbite de lungi rugăciuni și posturi, cu fața palidă, dar cu ochii mari, ficși, părând deschiși și țintiți pentru vecinicie asupra tainelor cerești. Însăși canoanele bisericesti opresc, după cum am zis, înfățișarea omului sau oricărei ființe viețuitoare sub aspectul frumuseții pământești, ca fiind o ispită a Necuratului.

Din toate aceste motive ce am arătat, pictura noastră religioasă nu se poate dar lămuri fără studiul celei bizantine, a artei care n'a prins rădăcini adânci numai la vecini: Ruși, Români, Sârbi, Bulgari și puțin chiar la unguri, dar a pătruns până departe în Occident.

Ea e o comoară, și artistică și religioasă, și ca să rămână veșnic cu menirea sa, trebuie să păstreze puritatea stilului, să nu mai cadă în schimbări regretabile ca cele ce am amintit.

Comisiunea monumentelor istorice a propus, iar Administrația Cassei Bisericești a admis și trimis, acum doi ani, doi tineri pentru studiul artei bizantine. Până acum au lucrat în Venezia și Ravenna, iar după ce vor lucra la Grotta-Ferrata și în Sicilia, vor trece la Sf. Munte, căci singurii iconografi, cari au păstrat arta și secretul vechei picturi, sunt călugării din Muntele Athos, pe cari marea și meditațiunea îi despart de restul lumii.

Dela Sf. Munte, din această Thebaidă vie, trebuie să se inspire dar pictorii, dacă vroom să zugrăvim bisericile noastre ortodoxe în stilul și tradițiunile artei bizantine.

Imi pare o chestiune capitală pentru pictura noastră religioasă, crearea unei școli române de artă bizantină, și fac urări ca trimiterea celor doi tineri în străinătate, să fie începutul fericit al ei.

Fie-mi permis a mai adauga că, dacă am vorbit aci pe larg despre arta bizantină, am făcut-o în interesul păstrării tradiției în biserica noastră. Nu mă îndoiesc că Sfântul Sinod, care a chemat să păzească această tradiție, va feri bisericile noastre de orice zugrăvire inspirată de alt spirit decât cel al picturii bizantine.

Avem numeroase cercetări despre arta bizantină la noi. Înființându-se acest muzeu, să sperăm că ele vor spori și mai mult, mai cu seamă că relicvele fiind strânse la un loc, și comparația și studiul lor se va putea face mai ușor. Bogăția adunată în aceste camere ale Ministerului e numai o mică parte din câtă avem în țară. Dar, cu interesul cald ce Ministerul Cultelor și Administrația Cassei Bisericești va purta de sigur și de aci înainte bisericești, colecția va crește până al împlinirea temeinică a locului ce i-se cuvine în acel mare muzeu al neamului, despre care d. Gârboviceanu ne-a vorbit atât de frumos și pe care îl dorim cu toții. Din parte-i, Comisiunea monumentelor istorice încă nu va șovăi să dea tot concursul, în marginile trase de lege, publicând între altele Buletinul său și adunând material pentru Istoria artelor noastre. Până acum ea are însă numai vot consultativ; să nădăjduim însă că pe viitor i-se va lărgi chemarea și i-se va pune la dispoziție tot mai mult personal com-

petent, căci dacă până acum au fost multe greutăți de înlăturat, pe viitor lucrările vor fi mai numeroase.

Cu aceste sentimente încheiu, făcând urări, ca la restaurările de până acum să se alătore altele, cât de multe, pentru a aminti cu tărie generațiunii actuale credința în care Voevozii și străbunii noștri au găsit în timpuri de grea cumpănă puterea să iasă biruitori în lupte, iar în timpuri de pace, îndemnul și dragostea de a ferici poporul!

Dea Domnul ca mărețele noastre monumente istorice să inspire și viitorimei iubirea de țară și de neam, care ne-a menținut pe plaiurile românești!

Fie ca muzeul ce inaugurăm să servească totdeauna, celor de față și viitori, ca îndemn la continuarea tradiției de a face binele, înființând sau lăsând din averea lor, pentru opere pioase, pentru că întocmai dupăcum respectarea cultului divin este o cauză de mărire a Statelor, tot așa disprețuirea lui aduce decăderea lor!

Biserica noastră să fie dar totdeauna, dacă nu mai sus, cel puțin la înălțimea, la care a fost altădată.

Ițig

...A venit tiptil, timid în sat, cum vin Ițigii. Avea poală nouă și zulufi roșii și copiii plângeau suptire în urma lui și nevasta era în așteptare, în ochii ei ardea focul sfânt, care înfrumusețează pe fiecare femeie. Și venia gârbov, că parcă ar fi adus drob de sare în spinare — și se jumulea după fiecare pas și sătenii milostivi își ziceau inimoși:

— Oh, bietul ăsta, plouat și bătut de biciul sorții — afurisenit de lumea întreagă — oh, bietul cu gagălicii săi, ce-o să facă flământ?

Și datui-au drept pomană: culcuș și cozonac și copiii jucau de bucurie, căci s'au săturat și copiii joacă atunci mai frumos, când sunt sătuli...

...A venit timid. — S'a așezat în sat în o dugheană unde plătia birul la clopote — și cumpărând oale sparte, fierării înruginite, scurteici flendurite și vâlnice purtate — fluierând zi zi și noapte, asudând, jurându-se pe lehoava și blestemându-și sănătatea copiilor de câte ori a fost vorbă de o para — iată-l pe Ițig, în curând, șezând pe laviță înaintea casei — dând binețe de-a vârful pălăriei și nefăcând temenele nimănuia — iar copiii lui purtau panglici albastre, în păr și când îi privia vre-un copil de țaran, nu-și uitau Jidovuții ca să-i îngâne: „măi proștilor”.

Și iată-l după zece ani pe Ițig bogat și fericit, în casă cu o prăvălie bine chivernisită — în vitrină cu prapori și cu cruci, lângă care se scutiau de praf pungile de tutun și coasele de ogor — iată-l pe Ițig în seri de Vineri aprinzând cinci luminări în sfeșnic de argint, iar peste fe-reastă priviau țărani flămânzi și își ziceau: „ce om bogat poate fi Ițig, că aprinde cinci luminări — și în biserica noastră nu arde decât una, dar și pe asta o fură crâznicul” — și iată-l pe Ițig în zile de Sâmbătă plimbându-se agale cu copiii pe ulițele satului și nevastă-sa Rachela, asudând de mătasa și de pietrele scumpe, ce le poartă pe sân...

Frați Români, iată asta arată cât de săraci suntem noi — că noi nu ne îmbogățim, iar Ițigii în 10 ani ne scot din casă și de la masă. Frați Români, asta arată, că noi suntem un popor, care primim peste fereasta Ițigilor în seri de Șabes, — căci în luminările lor arde prostia noastră. — Căci dacă n'am fi așa cum suntem, atunci în curțile noastre n'ar crește bălării și în ogrăzile noastre n'ar dormi lilieci și în șoproanele noastre nu și-ar clădi cuib buhnele — căci am avea atâtea bogății!

Dar frați Români, la noi bântue o boală ciudată și mare: așa numita *boală românească*... Nu vreau să spui cum e boala asta — dar e rea. Cel ce se îmbetește de ea, acela uită că în satele noastre n-ar trebui să vie timizii și cialăii — căci în satele noastre ar trebui să se pricopsească cel ce s'a născut din iubirea unui strămoș...

Dar frați Români, la noi bântue *boala românească*, care nu îngăduie să se spuie păcatele ce le avem. Căci oricum ar fi, un păcat tot avem: nu ne știm apăra așa cum se cade împotriva Ițigilor, care vin cerșind milă și apoi jupuindu-ne aprind cinci luminări în seara de Vineri.

ECONOMIE — INDUSTRIE — COMERT

Adunarea generală

a institutului de credit și economii societate pe acții »Victoria«

Arad, 20 Martie 1911 n.

Adunarea generală a XXIII a institutului „Victoria” ținută cu ziua de eri, la orele 10 a. m. — a fost o mare sărbătoare economică-națională, întrucât prin hotărîrea emisiiei nouă de acții, capitalul societar se va duplica la 2 milioane 400.000 cor., iar prin acceptarea hotărîrei fuzionării institutului „Lunca” dela Borșineu cu „Victoria”, capitalul societar va face 2½ milioane coroane, astfel, că modesta bancă de odinioară, ce și-a început existența din dorul faptelor bune ale fondatorilor, prin activitate cinstită și neînteruptă și astfel prin încrederea câștigată față de marele public, azi a ajuns să fie și să rămână o fortăreață vie a aspirațiilor național-economice.

Adunarea generală de ieri a fost și sărbătoarea recunoștinței muncii cinstite, în urma căreia binecunoscutul și harnicul secretar al institutului d. *Sava Raicu*, care prin activitatea d-sale neînteruptă de 2 decenii a contribuit în enormă măsură la ridicarea prestigiului și la înflorirea institutului, care și-a câștigat binemeritată simpatie a publicului mare și a lumii financiare, drept-ce de ani de zile face parte și din direcțiunea „Solidarității băncilor românești”, precum din corporațiunile altor instituțiuni de caracter financiar-economic; — în urma hotărîrei direcțiunei intrunită în ședință Sâmbătă la 18 l. c. n. avanjat fiind de director executiv substituit, la propunerea direcțiunei, a fost prin adunarea generală ales de membru în direcțiune.

Despre decursul adunării generale dăm raportul primit, în următoarele:

Adunarea generală a fost deschisă la 10 ore a. m. de președintele adunării d. protosinel *Roman R. Ciorogariu*, care în urma boalei președintelui direcțiunei d. *Mihail Veliciu*, ca vice-președinte al direcțiunei a prezidat adunarea generală.

Interesul pentru adunarea ținută a fost deosebit de mare, luând parte 110 acționari, cu aproape 900 voturi, reprezentând peste 3400 de acții.

Președintele adunării, după bineventarea acționarilor, și constatarea datelor de mai sus, a declarat, că adunarea generală e, conform le-

MAGAZIN IEFTIN

MAUTNER R.

Ieftinătate generală surprinzătoare.

Cumpărând o cantitate mai mare de mărfuri am ocaziune a pune la dispoziția Onor. public, cu prețuri uimitor de scăzute: pânzeturii, canafas (pânză lustrasă), delin de spălat, delin francez, Batist de mătase, zephir englez, albături, șervete, fețe de masă, covoare, perdele, acoperitoare de pat, etc., orice obiecte din acest resort. Mulțime de stoffe și costume engleze cu jumătate de preț se capătă la magazinul ieftin al lui

MAUTNER R., Arad, str. Hunyadi Nr. 1. — Prăvălia e deschisă a. m. dela 8—12, p. m. dela 1½—7 ore

gei comerciale și a statutelor institutului, capabilă a hotărî în privința ridicării capitalului societar.

Se dă cetire raportului direcțiunii institutului. Raportul se citește prin d. dr. Nicolae Oncu, director executiv al institutului. Din raportul direcțiunii în privința prosperării institutului sunt de a se remarca următoarele: Starea depunerilor în anul trecut s'au urcat cu peste 2¹/₂ mil. coroane, la 11¹/₂ milioane coroane, portofoliul de cambii cu aproape 3 milioane de cor, peste 14 milioane coroane. Activele institutului s'au ridicat cu 4¹/₂ mil. coroane, și fac peste 19 milioane coroane. Circulația totală din anul trecut a fost 300 milioane de coroane. Profitul curat al anului trecut face 238.836 coroane 57 fileri.

Referitor la împărțirea venitului curat, direcțiunea prin d. raportor face următoarea propunere: Dividendă se dă de după acție 20 cor., cu totul 120.000 coroane; întru sporirea fondului de rezervă se folosesc 35667 cor. 30 fileri; — pentru scopuri filantropice se pun la dispoziția direcțiunii 12000 coroane; iar restul de 21783 cor. 82 fileri, după detragerea statutare se transpun în contul anului viitor.

Se raportează mai departe, că direcțiunea a hotărît ridicarea capitalului societar dela 1.200.000 coroane la 2.400.000 coroane, prin esmiterea celor 6000 acții noi în valoare nominală de 200 coroane bucata. Emisia nouă astfel se proiectează, că acționarii vechi au drept la atâtea acții noi, câte acții vechi le formează proprietatea. Acțiunile noi pentru acționarii vechi se vând cu 300 cor. bucata, iar cele neoptate se pot semna și de neacționari în preț de 400 cor.

Direcțiunea raportează mai departe, că a hotărît fuzionarea cu institutul „Lunca” din Boroșineu, iar după efectuarea formalităților legale, „Victoria” va institui în locul „Luncei” a treia filială a sa. D. raportor aduce mai departe la cunoștința adunării generale, că direcțiunea în ședința sa de Sâmbătă l-a numit pe secretarul institutului d-nul Sava Raicu, director executiv substituit.

După raportul direcțiunii urmează raportul comitetului de supraveghiere prezentat adunării generale prin d. Sava Raicu.

Ambele raporturi se primesc din partea adunării generale, cu unanimitate.

Acomodat hotărîrilor luate de mai înainte se modifică și unele dispozițiuni ale statufelor institutului.

Acționarul d. Procopiu Givulescu protopop în Radna, propune, ca direcțiunii, comitetului de supraveghiere, directorului executiv d. dr. Nicolae Oncu și vice-directorului d. Sava Raicu, precum și funcționarilor, pentru deosebita lor activitate, să li se exprime mulțumită protocolară. Adunarea generală primește cu unanimitate. Se dă absolutoriul îndatinat direcțiunii și comitetului de supraveghiere pentru gestiunea anului 1910.

Urmează alegerea celor 2 membri în direcțiune și 1 membru în comitetul de supraveghiere.

După încheierea votării se constată la scrutiniu, că *totalitatea voturilor s'a dat dlui Mihai Veliciu (reales) și d. Sava Raicu ambii ca membri în direcțiune, iar ca membru în comitetul de supraveghiere s'a ales tot cu totalitatea voturilor d. dr. Ioan Nemet avocat în Arad.*

Președintele îi declară de aleși.

D. acționar dr. Alexandru Marta, avocat în Lipova, cu cuvinte bine simțite își exprimă bucuria pentru decursul frumos al adunării și mulțumeste în numele acționarilor, președintelui adunării generale d. Roman R. Ciorogariu; direcțiunii; comitetului de supraveghiere și în special directorului executiv d. dr. Nicolae Oncu, pentru zelumul ce-l desvoltă întru prosperarea institutului.

Președintele adunării, după-ce face apel la încrederea și pe mai departe a acționarilor, și felicită pe cei aleși, — declară adunarea generală de încheiată.

După adunare s'a dat o masă comună în localitatea restaurantului „Central”, unde a domnit o dispoziție veselă, ținându-se mai multe toaste. Dela masă acționarii prezenți au expediat la propunerea președintelui adunării generale, d. Roman R. Ciorogariu, o telegramă de aderentă bolnavului președinte al direcțiunii d. Mihai Veliciu, avocat în Chișineu.

*

Lumea românească poate fi veselă de serbarea ținută în ziua de eri, la care au participat acționarii în număr neobișnuit de mare.

În urma hotărîrilor luate în ziua de eri, „Victoria” dispunând de un capital propriu în sumă de 4 și jum. milioane cor.; depuneri de aproape 12 milioane cor. și de o mare încredere a publicului, — a ajuns în rândul celor mai de frunte bănci din țară, fiindu-i astfel dată posibilitatea de a face cele mai bune servicii poporului nostru.

Acționar.

Comerțul exterior al României în anul 1909

Tranzitul mărfurilor

Mărfurile care vin din străinătate și trec prin România fără să sufere operațiuni de vamă, cu destinație pentru alte țări, sunt mărfurile tranzitate.

Totalul mărfurilor tranzitate prin țara Românească în cursul anului 1909 s'au ridicat la suma de 66.929 tone. În acest an, s'au tranzitat prin țara Românească 6,049 tone mai mult, de cât în anul 1908.

O scădere simțitoare se observă în ultimii ani asupra mărfurilor tranzitate prin regatul român. Aceasta se explică din cauză, că tariful de transport pe căile ferate române e prea ridicat față cu al țărilor învecinate; așa că mărfurile care vin din Austria, Bucovina, Basarabia, etc. pentru statele slave nu mai caută să treacă prin România, pentru a fi încărcate în porturile Brăila, Constanța, Galați, ci merg direct pe linia Reni-Odesa.

Iar când portul Reni va fi mărit, după cum se crede, și dacă statul român nu va lua la timp măsurile convenite pentru ușurarea transportului mărfurilor, atunci transitul prin țara Românească va trece în domeniul istoriei, căci toate mărfurile vor alege calea Reni-Odesa.

Pentru a ne face o idee mai lămurită despre această scădere, dăm aci alăturat un tablou de mărfurile trecute prin România în ultimii zece ani:

În anul 1900	155.016 tone
„ 1901	165.517 „
„ 1902	156.592 „
„ 1903	232.378 „
„ 1904	259.304 „
„ 1905	264.690 „
„ 1906	86.539 „
„ 1907	99.226 „
„ 1908	60.880 „
„ 1909	66.929 „

Țările de proveniență, așezate după rangul de importanță al cantităților, se prezintă astfel:

a) Austro-Ungaria	cu 51.583 tone
b) Anglia	cu 6.135 „
c) Rusia	„ 2.817 „
d) Turcia	„ 1.135 „
e) Bulgaria	„ 1.036 „
f) Franța	„ 246 „
g) Grecia	„ 238 „
h) Olanda	„ 220 „
i) Italia	„ 189 „
j) Germania	cu 79 „
k) Alte țări	cu 3.251 „

Total: 66.929 tone.

Aceste mărfuri au fost tranzitate prin țara Românească, având ca destinație următoarele țări așezate tot după rangul de importanță al cantităților:

a) Italia 17.140 tone
b) Bulgaria 14.064 „
c) Austro-Ungaria 12.706 „
d) Rusia 10.645 „
e) Turcia 4.859 „
f) Anglia 1.770 „
g) Franța 1.484 „
h) Serbia 1.442 „
i) Olanda 1.268 „
j) Egipt 747 „
k) Grecia 434 „
l) Alte țări 370 „

Total: 66.929 tone

Categoriile de mărfuri cele mai importante, din care s'au tranzitat mărfuri prin țara Românească în anii 1908 și 1909 au fost:

	In anul 1908	in 1909
	kg.	kg.
a) Lemne de industrii derivate	40.833.127	47.574.540
b) Metale, lucrări de metale	7.231.303	7.132.621
c) Legume, flori, semințe	961.535	3.404.895
d) Cereale și derivatele lor	3.373.241	2.046.830
e) Pământuri, pietri, etc.	3.059.835	1.654.771
f) Produse, animale, alimentare	1.421.822	1.226.707
g) Zahăr și zaharicale	1.561.281	897.299
h) Fructe și coloniale	1.014.835	897.299
i) Ape minerale și săruri	6.585	887.696
j) Mașini	322.654	308.436
k) Alte articole	1.093.543	994.542
Total:	60.879.761	66.928.918

Cele dintâi două categorii reprezintă 82% din totalul tranzitului. Prin urmare, principalele articole, cari se frantzitează prin România cu destinație pentru alte țări sunt *lemnurile de construcție și cărbunii de pământ.*

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 Martie 1911.

De-ale noastre.

Libertatea criticeii.

„Burte verzi” „burghezi sătui”
Capre vând — mai vând și pui —
Da, sunt belitori și hoți,
Nu doi trei ci: toți, toți, toți!
Eară popii — simoniști,
— Dacă nu sunt „Tribuniști”. —

Frunzulită.

— Din cauza abundenței de materie, amănăm pentru numărul de Mercuri continuarea romanului nostru „Mary”.

Ofițer român distins. Aflăm, că M. Sa împăratul a distins pe vice-colonelul român d. Ioan Boeriu dela regiul. 33 din Arad, cu crucea militară pentru merite.

Felicităm pe d. Boeriu pentru această distincție binemeritată.

Prigoniri ungurești. Sub acest titlu confratele „Seara” din București între altele scrie următoarele:

„Intoleranță macrabă a politiceii ungurești se manifestă acuma și pe terenul pur cultural. Se știe, că la Sibiu a murit, de curând, profesorul Petru Șpan dela seminarul teologic. Cărturarii români de dincolo, ca și cei dela noi, regretă mult pierderea distinsului profesor, care era un pedagog foarte harnic și un luptător fanatic pentru cultura neamului nostru. Ce fac însă politicianii maghiari? Abia se închise mormântul profesorului Șpan și iată, că ministrul de culte și instrucție publică dela Budapesta contele Zichy, dă ordinul, ca două cărți de școală, excelente, pe care le prelucrase Șpan, după un alt autor, să fie scoase din învățământ. Motivul? Nici unul serios, toată lumea școlară din Ardeal prețuia valoarea operelor lui Șpan pentru învățământul românesc. Dar, în lipsa motivelor, ministrul unguresc a născocit pretexte câte vrei, ca să poată prigoni până dincolo de mormânt pe unul dintre lucrătorii cultivei românești. Astfel, strașnicul ministru a găsit, că operile lui Șpan n'ar contribui la „educațiunea patriotică”, dorită de politicianii maghiari, și că ar păcătuși chiar în contra constituției ungurești.

Par'că ar fi înviat timpurile de barbarie, când marele Șincai trebuia să ascundă în desagații săi de pibeag vestita Cronică a Românilor, despre care cenzorul unguresc rostise osândă următoare: Cartea e vrednică de aruncat în foc, iar autorul ar trebui dus la spânzurătoare!

Au trecut de atunci peste o sută de ani. Nenumărate lucruri s'au schimbat în Europa. Cultura națională apropie chiar și țări și popoare ce se dușmănesc între ele pe terenul politic. Numai mentalitatea politicienilor maghiari a rămas aceeași: intoleranță până la sălbătecie!

Mare escrocherie în Bănat. Un Jidan cu numele Moritz Weiss din Viena a comandat din Petruvasela, Satul-nou, Zichydorf, Padina, Debe-

leacea și alte multe comune un număr mare de vagoane de cucuruz, cu condițiunea, ca marfa să se trimită la firma Noscher & Fraenkel în Viena, de unde pe lângă producerea duplicatului de fracht li-se anticipă câte 900 cor. de vagon, iar restul se plătește după primirea mărfii. În loc de restul de bani, vânzătorii au primit epistole, că marfa nu corespunde mustrei și nu se primește decât numai cu o reducere mare din preț. Unii vânzătorii au mers la Viena și au cerut sentință dela judecătoria bursei, care a și judecat pe Moritz Weiss, dar acesta neavând avere, iar cucuruzul fiind deja expediat în Germania, nu s'a putut da nici o satisfacție păgubiților.

Serbarea teatrală din Boroșineu. Ziua de 26 Februarie a. c. a fost pentru noi o zi de adevărată bucurie și mângăiere sufletească. Atunci au venit la noi vecinii noștri Ineuani cu corul lor favorat din vre-o 50—60 persoane și înainte de amezăzi în decursul serviciului divin au cântat întreaga liturgia lui Dima sub conducerea economului C. Săbău. Pe când au sosit ei cu trenul de 8 ore dimineața, Sf. Biserică era plină, așteptând cu mare nerăbdare sosirea coriștilor. Iar când au răsunat cu o precizie rară primele acorduri din răspunsurile liturgice, mișcați până la lacrimi de sublimele cântări, păream transpuși în o lume nouă în care nu ne stăpănesc grijile lumești.

Seara pe la oarele 8 în sala cea mare de la „Crucea albă” numai puteai străbate. Lumea adunată aștepta cu nerăbdare ridicarea cortinei, iar când corul — îmbrăcați cu toții în pitorescul nostru port de pe valea Crișului alb și-a făcut apariția, aplauzele și strigătele de „Să trăiască” nu voiau să mai contenească. Toate punctele din program au fost executate admirabil, încât nu ne venea să credem ochilor, că niște simpli țărani să ne poată fermeca cu cântările și jocul lor din piesa teatrală „Ruga dela Chiseteu”.

A urmat apoi joc până în zori de zi, când ne-am despărțit unii de alții cu dorul ferbinte, de a ne mai revedea cât de curând.

Afară de câștigul moral, care e de nedescris și neprețuit, cel material a fost peste așteptare. S'a încasat de tot: 405 coroane 40 fil. Spese au fost... 300 coroane 40 fil. din care jumătate s'a dăruit Sf. noastre bisericii pentru renovarea Iconostasului, iar cealaltă jumătate s'a adaus la fondul corului. A.

Din patrie.

Numiri de episcopi. Nrul de Duminecă al monitorului oficial aduce actele de numire alor trei episcopi rom.-catolici. Cu ziua de ieri a căpătat păstor metropolia văduvită din Kalocsa și episcopii Cenedului și Cincibisericeii.

Meritosul episcop ale Cenedului dr. Ioan Csernoch este numit mitropolit al Kalocsei, iar episcopia Cenedului devenită vacantă este îndeplinită cu distinsul profesor dela Universitate dr. Iuliu Glattfelder un bărbat în floarea vieții, abia de 37 ani, care totuși are merite neperitoare pentru catolicism dând ființă în tovărășia actualului ministru de culte contele Zichy instituțiunii de creștere și educație religioasă Szent-Imre. Lumea catolică leagă mari speranțe de persoana lui și se zice că va fi demn tovarăș al savantului episcop dr. Ottocar Prochaska.

Episcopia din Cincibiserici asemenea capătă un bărbat de inimă, cu școală multă, pe dr. Árpád Várady consilier ministerial, abatele-canonice al Cenedului. Aproape cincisprezece ani a condus secțiunea bisericească a ministerului cultelor, atât spre mulțumirea guvernelor, cât a episcopilor săi.

Numărul populației în cercul Bocșei și al Reciței: Buniș 1842, Bocșa-montană 3217, Bărbosu 860, Dognecea 3658, Doclin 1296, Dezești 1013, Duleu 937, Iersig 1141, Furlug 2739, Izgar 1298, Fizeș 2138, Vermeș 2338, Surducumare 1141, Valea-mare 694, Valeapai 1224, Ramna 1521, Ocna-de-fer 1366, Vasiova 1464, Bocșa-

română 3193, Jidovini 1798, Apadia 966, Delinești 1176, Zorlențul-mare 3014, Ezeriș 1601, Văliug 2281, Gârliște 1703, Goruia 704, Ferova 886, Cîlnic 2218, Crașova 3194, Ohabața 351, Monium 663, Brebul 1338, Recița-montană 13624, Recița-română 4168, Soceni 1187, Târnova 3605, Valeadienei 1084.

Exportul de carne în Austro-Ungaria. În textul convențiunii ce România a încheiat cu Austro-Ungaria sunt prevăzute anume orașele în cari se poate aduce carnea din România și numai în ele.

Acele orașe sunt: Brașov, Budapesta, Deva, Hațeg, Kezdivásárhely, Cluj, Lugoj, Sibiu, Orșova, Petroseni, Reșița, Sepsiszentgyörgy, Sopron, Szombathely și Vác.

În urma unei înțelegeri între guvernul român și guvernul austriac, s'au mai adăugat la această listă următoarele orașe: Bielitz, Innsbruck, Linz, Marburg, Rumberg, Warnsdorf și Triest.

15 Martie în Ungvár. Din Ungvár ni-se scrie: An de an se serbează de cătră instituțiunile culturale a Rușilor din Ungvár 15 Martie, aranjându-se mai multe festivități, ca și prin aceasta să manifesteze, că ei sunt buni „patrioți”. Așa și în acest an, șirul festivităților s'a luat începutul cu festiva aranjată de preparanți, cu: Cântece naționale, piesă teatrală: „Talpra magyar”, și în fine au cântat „Árpád álma”. În șirul celor ce cu atâta foc ascultau manifestarea simțământului patriotic am observat și câțiva teologi români: V. P. curs III. A. M. c. I, I. M. c. I. I. B. c. II. cari sunt trimiși la teologia din Ungvár în speranța, că ei înzestrându-se cu arma științei se devină cândva bravi luptători — dar și sprijinitori a tot ce-i românesc — și ei au cugetat că ce bine le stă în „páholy” sărbătorind 15 Martie. Vă înșelați d-lor, dacă cugetați, că „Sir a nóta” a răsunat de pe bină, ca un cântec de fluer... prelung și trăgănat!

Un călător.

Francmasonii pe lucru. Societatea Francmasonilor a luat hotărârea să țină prelegeri din domeniul istoriei naturale cu scopul de a educa în spiritul materialismului empiric bazat pe istorie naturală tinerimea clasei de mijloc din Arad. Cea dintâi prelegere s'a ținut în fața sodalilor comerțianți de către dr. Francisc Sárkány, dezvoltând teoria Kant-Laplace.

Societatea francmasonilor astfel în decurs de 4 săptămâni vrea să țină 12 prelegeri pentru diferitele bresle.

S'au pus deci din răspuneri la lucru. Numai noi nu mișcăm. Biserica noastră privește indiferent renunțând la orice măsură de apărare în contra curentului antibisericesc în virtutea cuvântului rostit pe vremuri în sedriul Jidovilor: „Dacă e dela Dumnezeu înzădar toate sforțările noastre de a-l nimici, iar de nu-i dela Dumnezeu se va surpa dela sine”.

Un tolstoist declarat nebun. La Bihar-Torda trăește de ani de zile un mare proprietar Iosef Gendlich, care își aranjase viața după sistemul lui Tolstoi. El lucra la olaltă cu oamenii săi de serviciu pe câmp, suportând cu ei bucuriile și durerile.

Acum câteva zile familia lui a venit la Oradea-Mare, unde în baza unui certificat medical a cerut societatea de salvare să vie la Bihar-Torda pentru a transporta pe Gendlich într-o casă de nebuni.

Societatea de salvare sosind în localitate fu primită cu insulte de populația care deveni amenințătoare. Reprezentanții societății fură siliți să se reîntoarcă la Oradea-Mare așa cum au venit.

Familia a intervenit din nou pe lângă societatea de salvare din Oradea-Mare, cerând transportarea lui Iosef Gendlich, care devine un pericol pentru siguranța familiei.

Salvarea a venit de data asta însoțită de jandarmi călări la Bihar-Torda. Aci mulțimea era adunată în jurul casei lui Gendlich, amenințând pe cei ce voiau să ridice pe binefăcătorul ei.

Salvarea fu din nou silită să plece fără nici un rezultat.

Diverse

Producția mondială de hule și fontă. Producțiunea hulei (cărbune de pământ) este actualmente de 1.200 milioane tone pentru lumea întreagă, din care 611 milioane pentru țările europene singure. Acum 10 ani, totalul era de 768 milioane tone, iar cea europeană de 439 milioane,

cea din urmă a crescut cu 173 milioane tone, sau cu 40%.

Anglia a produs 272 milioane tone (1908—1909). Germania (Luxemburgul) 206 milioane, Austro-Ungaria 47 milioane, Franța 38 milioane, Belgia 34 milioane, Rusia 22 milioane. Producțiunea Statelor-Unite a fost în 1909 de 397 milioane tone, adică 33% din producțiunea mondială.

În ce privește fonta, producțiunea universală se urcă la 60 milioane tone, din care 34 milioane reprezintă producțiunea Europei și 26 pe a Statelor-Unite. Această producțiune nu era de cât de 9 milioane în 1890; în 20 de ani, ea a crescut cu 160%.

În Europa, Germania a produs 12¹/₂ milioane de fontă, Anglia 9¹/₂ milioane, Franța 3¹/₂ milioane, celelalte țări 8¹/₂ milioane. Producțiunea Statelor-Unite reprezintă 43% din totalul mondial, a Germaniei 21%, a Angliei 16%, iar a Franței 6%.

Producțiunea aurului în Transvaal în 1910. Producțiunea aurului în Transvaal s'a ridicat în anul 1910 la 7.533.843 uncii, în valoare de 32.001.735 lire st. față de 7.280.540 uncii în valoare de 30.925.788 lire st. din anul 1909.

Expoziție internațională la Budapesta. În lunile Mai—Iunie va avea loc la Budapesta o expoziție internațională pentru invențiuni făcute în industria fierului și a construcțiilor mecanice.

Cei interesați se pot adresa pentru dobândirea informațiilor biroului expozițiunii. — Budapesta, IV. Gyár-utca 38.

ULTIME ȘTIRI

Taina Murășului.

Poem de actualitate. Comedia națională.
de Niță Ghimpe.

II.

Iată-mă, că-mi țin cuvântul, doar sunt om de omenie...
Dar din noaptea ceea nu știu, ce s'a întâmplat cu mine,
Că nici somnul nu mă prinde, nici iiniștea nu-mi priește,
Și m'apucă nopți de-arândul zorii dalbi ai dimineții,
Hoinărind așa 'n neștire pe-ale Murășului maluri...
Dar să-ți povestesc odată ce și cum mi-s'a întâmplat:
Uite, partea mea cea slabă, nu-i sentimentalitatea —
Om' trudit de grija vieții și de-a zilelor de mâne —
Nu prea am răgaz, ca noaptea s'o petrec, visând la stele,
Dar atunci... atras de-un ceva, mai presus de firea vieții,
Cum pășiam, așa 'n neștire — negândind ca altădată,
Că ce bine-ar fi, ca și eu, dragă ziulica întreagă,
Să tot foarfec la cupoane... cuponașe dela acții,
Cum e chiar acum sezonul încheierii de bilanț...
Negândind ca altădată, cât de bine-ar fi, ca și eu,
Ostenit de-atare muncă, s'adorm seara fără grije...
Cum pășiam așa 'n neștire... m'apucase ca o dulce
Tainică melancolie... Și de-odată, de pe ape,
Se ridică lin un murmur, se desface, se 'nfiioară...
Și deodată, de pe ape... se 'nfiropă blând un cântec.
Nu avea asemănare nici a glas de om, nici vorbe
Nu se deslușiau și totuși era par'c'o doină veche,
Cunoscută... jelitoare, că un plâns de femeie...
Cum m'apropiu — văd o umbră — fluturând printre

[răchite.
Și cum tremurând mai fac vre-o câțiva pași... tresar
[de-odată...]

Și'n genunchi stau înaintea Ei... Minunea grăitoare,
Cum nici când nu mai văzusem frumusețe și făptură
Gingașe și totodată maiesioasă, fără seamăn,
Frumusețe de femeie... par'că n'ar fi de pe globul
Asta de noroi, ci par'că a venit din altă lume...
„Bine c'ai venit... De-atâta vreme te-așteptam cu dorul
„Desnădejdei și al morții... Bine c'ai venit odată...”
Și cum spune și-și apleacă ochii 'nlăcrimați spre mine,
Mă cutremur, ca de-o taină, care-acum mi-se desleagă.
O privesc și mi-se pare, că am mai văzut-o cândva,
Că i-am mai simțit odată mâna, alintându-mi fruntea.
Că de mult, odinioară, i-am mai auzit și glasul
Dulce, ca o doină veche... Nu, nu... Nu, a fost greșeală...
Mă ridic... Cu reverența, ce-o păstrez întotdeauna,
Când stau față de cocoane — tinere, ori chiar bătrâne —
Mă ridic... „Madam, iertați-mi... dar, e sigur o greșeală,
„Nu pe mine m'așteptați... Eu sunt om trudit și rar e,
„Ca să hoinăresc prin noapte. Eu nu merg la rându-

[vuuri...
„Mii de scuze...” Ea cu'n zâmbet desnădăduit de dulce
Mi-a prins mâna'n mâna-i albă... și mi-a zis: „Nu, nu-t

[greșeală...
„Vino!...” S'am plecat pe malul Murășului amândoi.

Curtea din Viena și serbările încoronării din Anglia. În Viena face mare senzație dispoziția luată de Curtea din Viena în privința persoanei, prin care va fi reprezentată la serbările încoronării regelui Angliei. Se știe, că la început fusese

desemnat prințul moștenitor, acum circulă însă șvionul, că împăratul va fi reprezentat prin arhiducele Carol Francisc, de oarece moștenitorul tronului a refuzat această însărcinare, din cauză, că împăratul nu s'a pronunțat încă asupra cererii acestuia de a ridica pe soția sa la rangul de arhiducesă.

„Titlul de ducesă, pe care-l poartă și acum moștenitoarea tronului mă împedecă să mă bucur de toată stima cuvenită la serbări“ a declarat Francisc Ferdinand.

Relațiunile bulgaro-rusești. Noul ministru al Rusiei, Nekludoff, a înmănat regelui Ferdinand al Bulgariei scrisorile sale de acreditare. Cele două cuvântări au relevat sentimentele de nealterabilă și adâncă simpatie din partea Rusiei pentru Bulgaria și pretenția tradițională a celor două țări. Nekludoff a exprimat regelui sentimentele de sincere amicitie ale împăratului Nicolae.

Răscoala din Yemen. Din Constantinopol vine știrea, că Sâmbătă au plecat în Yemen patru batalioane și un detașament de tunuri-revolver. In același timp au plăcat din Mersina 12 batalioane de redifi și nizami, pentru supraveghierea țărmurilor din Yemen și Assir.

Pugilat în dieta Bosniei. Din Serajevo se anunță, că dintr'un motiv destul de nesperios, dieta provincială a Bosniei și Herțegovinei a fost Sâmbătă teatrul unei încălțări sângeroase.

Deputatul croat Giurkovic a spus, că s'a scandalizat de-atâtea atacuri venite din partea Sârbilor, atacuri cari se aseamănă cu mușcăturile de câni. La aceste cuvinte deputații sârbi au sărit din bănci și s'au năpăstii asupra lui Giurkovic, amenințându-l cu pumnii. Acesta cu mare greutate a putut fi apărat de deputații croați și musulmani.

Deputații sârbi devenind mai agresivi, s'a produs o adevărată încălțare între aceștia și Croați. Deputații se loveau cu ce le cădea pe sub mână. Deputatul Teodorovici a fost grav rănit la frunte cu o bucată dintr'un pupitru și a fost nevoie să i-se dea ajutor medical.

Aplanarea incidentelor cu Anglia și Italia. După ziarul „Ikdam“ din Constantinopol, ministrul de externe va însoți pe principele moștenitor turc în călătoria sa la Londra, cu prilejul serbarilor încoronării regelui Angliei. Rifaat pașa va discuta cu Sir Grey chestiunile pendente, mai cu seamă calea ferată de la Bagdad la golful Persic și la Kovelt.

Rifaat va însoți pe principele moștenitor și în călătoria sa la Roma și va discuta cu d. di San Giuliano toate chestiunile pendente între Turcia și Italia.

Evreii în Rusia. „Nowoje Wremja“ din Petersburg, comentând intervenția opoziției din Dumă în favoarea Evreilor scrie:

„Priviți la creștinii din Galiția, în ce hal au fost aduși de Evrei! Vedeți ce influență au căpătat Evreii în Franța — unde în total nu sunt decât 100'000 — și în Anglia unde nu numără la un loc decât 80.000!

„Dacă și în țara noastră n'ar fi decât 80.000—100.000 Evrei, n'am considera ca o primăjdie să li se acorde o complectă egalitate de drepturi.

În țări ca Austro-Ungaria și Germania, unde procentul elementului evreesc e mai mare, totuș primăjdia nu e atât de alarmantă ca la noi. Dar și aceste țări au început să regrete emanciparea politică a Evreilor și de aceea vedem acolo antisemitismul în creștere.

M. S. împăratul nemulțumit de activitatea parlamentului austriac. Într-o audiență acordată unui bărbat politic, M. S. și-a exprimat nemulțumirea față de activitatea înceată a parlamentului austriac. Împăratul a spus, între altele, că discuția asupra bugetului și contingentului de recruți ar trebui să intereseze mai mult pe deputați și să se încheie înaintea celei ungare.

Un căpitan bulgar revoluționar. Vineri în orașul Dupnița, în Bulgaria, un căpitan, anume Petrof, a adunat în curtea casarmei pe aproape toți soldații, cărora a început să le spue că n'au nevoie nici de rege, nici de regină, și că trebuie să proclame republica.

Apoi, în urma sfatului său, toți au strigat: „Trăiască republica!“, după care

i-a convins să se înarmeze și să aresteze pe cei cari sânt contra republicei.

Colonelul șef al regimentului, fiind la timp înștiințat, a dispus imediat arestarea căpitanului. Se crede că acesta n'ar fi pe deplin stăpân pe facultățile sale mintale.

Mai e de notat că, între altele, îndemname pe soldați, ca să pornească cu întreg regimentul spre Sofia și acolo, după ce vor detrona pe rege, să proclame republica.

Actualmente liniștea este restabilită în Dupnița.

Bugetul de război al Franței. La Cameră în discuția bugetului războiului, Clémentel, raportor declară că sforțarea financiară cerută de parlament și care are de scop numai menținerea efectivelor și dezvoltarea normală a utilagiului este minimă, față de cea făcută de Germania, care dela războiul din 1870 a sporit cheltuielile sale cu 195% pe când Franța abia 39%.

Sporirea armatei turcești. Camera turcească discută bugetul războiului, care se urcă la 9 milioane de lire.

Ministrul de război spune că sporul de 5 milioane jum. e destinat creerii a 105 batalioane și a 44 baterii de câmp, 23 de munte; 93 detașamente vor fi prevăzute cu tunuri-revolver, iar 53 companii de geniu vor fi formate în vederea noilor întăriri din lanina, Adrianopole și Scutari (Albania). Aceste îmbunătățiri se fac numai în scop de apărare, de oarece Turcia nu are tendințe agresive, și pentru ca participarea creștinilor la serviciul militar a dat rezultate bune.

x Prăvălie nouă de ceasornice și juvaericele în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prețuri surprinzător de mici. Serviciu prompt. Repararea oroloagelor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, Vogel László orologier și juvaergiu. Arad în edificiul școlii de fete din str. Weitzer János.

BIBLIOGRAFII.

—x—

Au apărut și se pot procura dela Librăria diecezană din Arad:

Sadoveanu M. Apa morților, roman . . . 2—
 „ „ Soimii 2—
 „ „ Povestiri de seară . . . 2—
 Pop, V. Iubirea e biruitoare 2—
 Sandu Aldea C. Ape mari 2—

Plus de fiecare câte 10—20 fil. pentru porto postal.

POȘTA REDACȚIEI

Unui membru al sinodului parohial din Goruia. Afacerea nu aparține publicității.

Preotului Toracul-Mic. Dupăce afacerea de sub întrebare nu este terminată și trecută prin toate forurile bisericesti, noi în aceasta stare a lucrului nu ne putem amesteca, căci am săvârși intact și amestec nechemat. Numai când o călcare de lege ar fi cunoscută, atunci are dreptul publicitatea a o timbra. Faceți apelată la iorurile competente. Salutare cordială.

D. Bozian Inv. C. „In sat la Tânguesti“ acum apare pentru întâia dată, este scris de distinsul nostru colaborator V. Gilu deadreptul pentru nrul poporal al ziarului nostru. Vă rugăm deci să așteptați cu răbdare. Se finește în săptămâna aceasta. Cu nrul 2 din biblioteca Asociațiunii ce era proiectat pe Febr. nici noi nu știm ce e. Salutări.

Biroul Asociațiunii, Sibiu. Ne vin plânsori din multe părți împotriva d-voastră. A trecut luna Februarie și v. și n., nr. 2 din biblioteca ce a-ți întreprins nu s'a distribuit totuș până acum. Astfel de procedură are darul de a slăbi încrederea poporului destul de redusă și de altfel, față de intelectualii cu inimă dela sate.

N. T. Dobrița. Se vor publica la rând, dintre cari „Răsplică neașteptată“ în numărul poporal viitor.

Octavian B. Cluj. Mulțumim pentru sincerul d-voastră elan, făcându-vă ecoul aderenților noștri, conștienți de adevărata lor menire. In ce privește rătăcitură corespondent al „Tribunei“, credem că nu merită mai multă insistare asupra aberațiilor sale. încă odată vă mulțumim pentru dragostea ce ne-o arătați cu toții.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

L. R. București. Dela noi se expediază regulat.

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Grill Károly
lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Primește orice comandă de specialitate, d. e.: părți trebuincioase la edificii, garduri de fier și gratii de morminte. Cuptoare, modelul cel mai nou de cea mai frumoasă și cea mai bună execuție. Cumpene, greutate și mașini economice. — Stropitoare de vie se capătă și se reparază cu pricepere. Cu plăcere dau planuri și proiect de spese.

Grill Károly
lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos (Casa proprie.)

Frații Fischer

fabricanți de pânză de sârmă, de împletitură pentru gard, de site și de saltele de sârmă

Arad, str. József főherceg nr. 8.
 Fabrica: str. Kossuth nr. 45. Telefon 557.

Recomandă în atențiunea binevoitoare Onor. public magazinul său bine asortat cu tot felul de obiecte de specialitate cu prețuri afară de orice concurență.

Preț-curent la dorință să trimită gratuit.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:
Recipise de amanet,
 aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
 orologier și bijutier.
 Arad, str. Weitzer János.
 (Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cele mai noi susceperi de
plăci pentru ●
 ● **gramofon:**

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ și din
 □□ „Balkáni herczegnő“ □□

se capătă la

Koch Dániel
 Arad, str. Deák-Ferencz.
 Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

La
**Librăria die-
 cezană, Arad**

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
 legate în pele cu cop-
 cii, 1 vol. 14·50, toate
 volumele Coroane 172.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile
 cele mai moderate.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în recvizite de scris
 pentru cancelarii, hârtie albă de scris,
 hârtie concept, penițe, cerneală, cre-
 oane, ș. a., tipărituri pentru advocați și
 socoșile bisericesti. Cărți de literatură,
 pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nu-
 vele și romane, acomodată pentru bi-
 bliotecile parohiale și școlare.

Recvizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane,
 ripide, crucei pe altar și portative, litier, potire
 de bronz și argint, prășnicare, cădelnițe, can-
 dele, brâne și pălării preoțesti, precum și toate
 cărțile bisericesti.

Recvizite școlare fizicale conform artico-
 lului de lege XXVII. din 1907, hartele geo-
 grafice necesare în școlile poporale. Ta-
 blouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

„Eufon“

e cel mai mic și mai ieftin
 aparat gramofon fără pâlnie.

Se capătă la unicul vânzător din Arad:

Rauch și Szatmári

negustori de sticlării și obiecte de porcelan.

În prăvălia aceasta se pot cumpăra sub cele
 mai favorabile condițiuni de plătit, gramafone
 sistem „Eufon“ și „Pathé“ și plăci româ-
 nești cu cântece dela Sibiu și Oravița. — La
 dorință se trimite preț-curente gratuite și fran-
 cate. — Telefon urban și comitatens nr. 44.

Mare asortiment
de
ghete de bal

in culoarea aurului, din atlas
albastru și trandafriu, din
piele de lack și chevreaux

la
Weinberger János

cel mai distins magazin de ghete.
ARAD, Andrásy-tér nr. 20.

25 (11)

Kneffel Károly és Fia

mare magazin de cărbuni de lemn, de piatră, cocs, cărbuni pentru fauri, cărbuni pentru împlătit, lemne de foc.
Depozit și reprezentant de ciment Portland dela Gurahonț.

Atențiune!

Avem onoare a Vă aduce la cunoștință, că am primit **depozitul și agentura**

fabricei de ciment dela Gurahonț.

Suntem în plăcuta poziție de a vinde excelentul **ciment de Gurahonț** atât în magazinul nostru din Arad **Boros-Béni-tér Nr. 2** (casa proprie), cât și nemijlocit în vagoane din fabrică pe lângă prețurile cele mai moderate și Va rugăm că deja acum să ne onorați cu binevoitoarea D-tre **comandă**

chiar și pentru mai târziu,

ca să Vă putem socoti **prețurile foarte moderate** actuale.

Garantăm pentru calitatea excelentă a cimentului de Gurahonț.

Expedarea din fabrica dela Gurahonț și în lipsă de vagoane se face neimpedecată.

Servim cu prospecte și semnăm, rugând cât mai curândă D-tre comandă,

cu deosebită stimă

Kneffel Károly és fia

mare magazin de cărbuni și cocs în Arad.
Telefon pe oraș și comitat Nr. 139.

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni în Budapesta.

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijloace imprumuturi personale, hipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloace cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școale și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efeptuesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Rögteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

Serviciu acurat și prompt.

Institutul de curățire chimică și văpsitorie, fabrica de spălatul rufelor cu aburi a firmei

Müller J. és Fia, Arad.

S'a înființat: 1858.

Telefon: Nr. 459.

Fabrica și biroul: Strada Tököly Imre, nr. 38-40-42.

Prețuri foarte moderate.

□□□□□□

Văpsește ori curăță tot felul de haine bărbătești și femești.

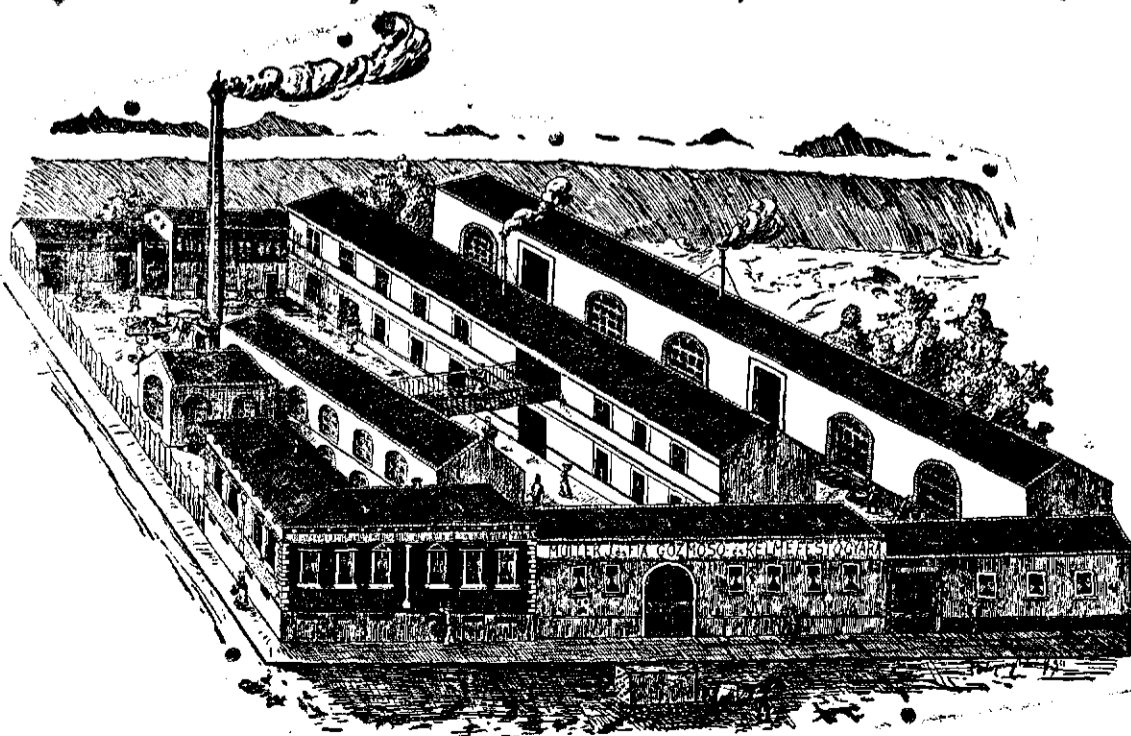
□ □ □ □ □

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

□ □ □ □ □

Prăvălii colective locale; pe strada József főherceg 11.; str. Forray 20. și str. Asztalos Sándor 2—3.

□□□□□□

□□□□□□

Spală frumos și lustruit (fără întruibuirea a ori ce fel de corosiv) guler e, manșete, haine de casă, trusouri, etc. etc.

Localuri colective în provincie: Deva, Brașov, Alba-Iulia, Sighișoara, Hunedoara, Orăștie. — (Brassó, Gyulafehérvár, Segesvár, Vajdahunyád, și Szászváros). ::

□□□□□□

Se roagă de binevoitor sprijin gata să servească: MÜLLER J. és Fia.

Comande poștale se execută prompt și ireproșabil.